НІВА

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

V ГОД ВЫДАННЯ № 12 (212) 20 САКАВІКА 1960 Г. Цана 60 гр. Cena 60 gr.

ДЗЕСЯЦІГАДОВАЯ МІЛЬЯНЕРКА

27 лютага г. г. спулдзельцы ў Васьках на ўрачыстым сходзе падвялі баланс сваёй працы за мінулы год, дзесяты раз ў гісторыі свайго існавання. Прыемны юбілей! Тым больш прыемны, што васькоўская спулдзельня сваё дзесяцігоддзе сустрэла незвычайным дасягненнем. Яна стала спулдзельняй - мільянеркай. Вартасць яе маёмасці складае суму 1.152.494,50 зл.

НІЧОГА БЕЗ ПРАЦЫ І НАВУКІ

За гэтай сумай трэба бачыць людзей, бо ж людзі сваёй працай стварылі гэтую маёмасць.

На адну спулдзельчую сям'ю ў Васьках прыпадае 4,5 гектары зямельных угоддзяў. Зямля дрэнная. 68 прац. зямельных угоддзяў — гэта пяты і шосты класы. Аднак і на гэтай зямлі супольнае гаспадараванне, супольны. намаганні і агратэхніка стварылі магчымасць вырошчвання, напрыклад, пшаніцы, калі суседзі аднаасобнікі нават не думаюць яе сеяць.

Ураджайнасць у спулдзельцаў штогод безупынна расце і зараз яна перавышае на 3—4 цэнтнеры з га ураджайнасць асноўных збожжавых культур у аднаасобніцкіх гаспадарках гэтага раёна.

З ДУМКАЙ АБ БУДУЧЫНІ

Разумнаму чалавеку, кажуць, грошы плывуць з паветра. З думкай аб такой мэце гаспадаруюць васькоўскія спулдзельцы. Да працы над памнажэннем супольнага даходу прыцягнулі, напрыклад, 15 вулляў пчол. Спулдзельцы пасадзілі таксама 2,72 га саду. Ён яшчэ малады і пакуль-што не дае даходу, але з'яўляецца добрым прыкладам, як трэба марказаць аб будучыні.

СУПРАЦОЎНІЦТВА З АДНААСОБНІКАМІ

Беспрыкметна мінуў той час, калі з усіх

(Працяг на стар. 4).

БЕЛАРУСКАЕ вяселле

Ліду Вакулеўскую, якая выконвае ў фільме ролю «маладой», прыбіраюць у традыцыйны висельны «велян».

Вёска Пасынкі Бельскага павета. Ужо здалёк чуваць у вёсцы гул матораў, а па вуліцы ходзяць дзяўчаты і хлопцы, апранутыя ў красачныя беларускія народныя касцюмы. Перад адной з сялянскіх хат размясціліся аўтамашыны, ад чкіх ва ўсе бакі бягуць правады. Перад хатай шмат моладзі і старэйшых. У хаце зіхацяць рэфлектары, стракочуць кінаапараты, увіхаецца рэжысёр. Рэалізуецца кінафільм «Беларускае вяселле».

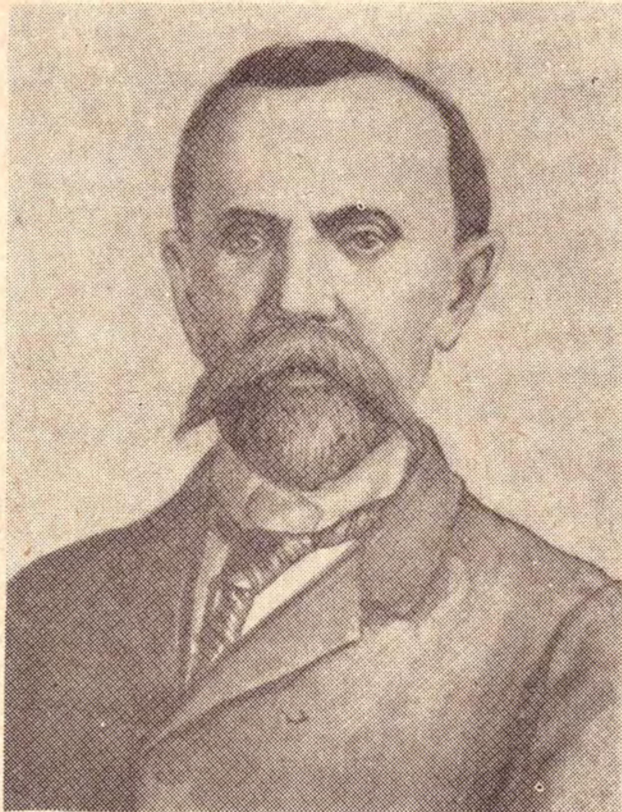
Карыстаючыся ветлівасцю кіраўніка фільма, мы падзелімся з нашымі чытачамі некаторымі падрабязнасцямі з рэалізацыі гэтага кінафільма.

У рамках тэматычнага плана Студыя асветных фільмаў у Лодзі рэалізуе фільм пад загалоўкам «Беларускае вяселле». Рэжысёрам фільма з'яўляецца Канстанцін Гордон, кіраўніком фільма — Юры Ядлоўскі, аператарам Генрых Кухажук. Кансультантам фільма з'яўляецца Мікалай Гайдук.

Фільм будзе расказваць аб фальклоры беларускага насельніцтва, якое пражывае ў Польшчы. Па прычыне вузкіх рамак і немагчымасці расцягнуць фільм на большы метраж, рэжысёр фільма Канстанцін Гордон згадзіўся паказаць толькі невялікі фрагмент з беларускіх народных абрадаў, а ў прыватнасці вясельных.

А скажыце, калі ласка, — звяртаемся да кіраўніка фільма Юрыя Ядлоўскага, — якія ваш ўражанні з пабыту на Беласточчыне сярод беларусаў, пражываючых у Польшчы?

(Працяг на стар. 5)

21 САКАВІКА Г. Г. СПАЎНЯЕЦЦА 120 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ФРАНЦІШКА БАГУШЭВІЧА — ВЫДАТНЕЙШАГА БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕННІКА XIX СТ. НА СТАР. 3 ЧЫТАЙЦЕ «НА РАДЗІМЕ ПАЭТА».

Перадз'ездаўская дыскусія

ЁСЦЬ АБ ЧЫМ ДЫСКУТАВАЦЬ, МАЛАДЫЯ ТАВАРЫШЫ

Набліжаецца III-ці З'езд Беларускага грамадска - культурнага таварыства. Несумненна, што справы моладзі вельмі блізкія нашаму Таварыству, і не мала важныя. Моладзь гэта сённяшні таварыш нашай барацьбы, а заўтрашні прадаўжальнік усяго таго, што мы зрабілі.

Сярод задач, якія паставіла партыя перад нашым Таварыствам, не апошняе месца мае таксама справа выхавання маладога пакалення нашай беларускай меншасці.

На Гайнаўшчыне члены БГКТ гэта ў 60 прац. моладзь ва ўзросце ад 16 да 30 год. Гэта той перыяд жыцця, які дае кожнаму чалавеку багаты дар — поўную сіл і энергіі маладосць, цягу да ведаў, ясныя надзеі, мары і жаданні зрабіць нешта ўзнёслае, прыгожае. Менавіта ў гэтым перыядзе жыцця афармляецца характар чалавека, яго ідэі і мэты.

Хочам, каб у радах Таварыства раслі людзі з перадавымі поглядамі, з глыбокай верай у ідэю канчатковага вызвалення чалавека, з патрыятычнымі пачуццямі, адважнымі і са стойнымі думкамі. На маю думку, у дагэтулашняй працы Таварыства неяк зусім мала прысвячала ўвагі справам выхавання моладзі. І таму на будучым З'ездзе гэтае пытанне павінна выступіць на пярэдні план.

Вынікі з'езду будуць залежаць ад яго падрыхтоўкі. Мне здаецца, што падрыхтоўка да З'езду БГКТ на Гайнаўшчыне праходзіць не найгорш. Моладзь нашага павета вітае З'езд Таварыства канкрэтнымі пачынаннямі. За апошні час маладыя земляробы арганізавалі калектывы па сельскагаспадарчай падрыхтоўцы ў Саках, Ласінцы, Рэпісках, Белыстоках, Арэшкаве і іншых вёсках, у якіх вучыцца звыш 460 маладых хлапцоў і дзяўчат. Добра таксама развіваецца ў нас рух мастацкай самадзейнасці. Толькі ў апошні час моладзь арганізавала 7 новых гурткоў мастацкай самадзейнасці,

(Працяг на стар. 2)

(Працяг са стар. 1)

між іншым, у Васьках і Тыневічах Вялікіх, што мае вялікае значэнне ў сэнсе цікавага і карыснага правядзення доўгіх зімовых вечароў у засыпаных снегам вёсках.

Але з другога боку, падрыхтоўка да з'езду вымагае таксама павелічэння палітычнай і арганізацыйнай актыўнасці сярод членаў Таварыства.

Асабліва мала такой актыўнасці назіраецца сярод моладзі. Няма яшчэ ў нас атмасферы глыбокай дыскусіі, у час якой моладзь канкрэтна выказвалася б на тэму дзейнасці Таварыства, выказвала б канкрэтныя прапановы і жаданні ў яго далейшай дзейнасці.

Ці ёсць аб чым дыскутаваць у гэтай галіне?

ЁСЦЬ АБ ЧЫМ ДЫСКУТАВАЦЬ, МАЛАДЫЯ ТАВАРЫШЫ

Так, шмат ёсць спраў, якія хвалююць нашую моладзь.

Для прыкладу тут можна паставіць справу ідэалагічнага ўздзеяння Таварыства на нашую моладзь.

Ідэалагічная дзейнасць Таварыства ў многіх гуртках БГКТ не паспявае за патрабаваннямі членаў Таварыства, або, што яшчэ горш, зусім не праводзіцца. А ці ж не варта было б разгарнуць дыскусію ў гуртках БГКТ і асабліва сярод моладзі, напрыклад, у справе патрыятызма і інтэрнацыяналізма? Гэта справы не новыя, але ўсё яшчэ ў нас на гэтыя тэмы ёсць шмат непаразуменняў і неяснасцей. Моладзь хоча ведаць, як узнік свет, жыццё і людзі, імкнецца да навуковага вытлумачэння гэтых з'яў. Некалі цёмныя сілы намагаліся ўбіць людзям веру, што адбылося ўсё гэта нейкім надпрыродным «вышэйшым», чынам. Праца Таварыства павінна садзейнічаць таму, каб лепш, чым дагэтуль, ачышчаць псіхіку маладых людзей ад усялякіх перажыткаў і дурману адсталасці, каб больш актыўна змагацца з усялякімі забабонамі і цемрай, якія яшчэ даволі моцныя ў нашых вёсках. Вось на гэтыя тэмы асабліва варта было б падыскутаваць перад з'ездам. Якія прыняць метады працы, каб малады чалавек, член БГКТ, любіў кніжку, быў уражлівым на прыгажосць музыкі, мастацтва, добра ўсведамляў сабе багатую спадчыну роднай культуры і ўсё тое, што найлепшае ў культуры другіх народаў? І на гэтыя тэмы варта пашырыць дыскусію.

Шмат маладых людзей думае аб тым, як найлепш пражыць жыццё, каб быць заўсёды плённым і патрэбным грамадскасці, як выкараніць подласць, эгаізм і ўсё тое нядобрае, што іржой уядалася ў душы людскія стагоддзямі. Менавіта ў БГКТ ёсць месца на тое, каб маладыя хлопцы і дзяўчаты фармавалі ў сабе найпрыгажэйшыя чалавечыя рысы, каб узаемна высвятлялі сабе, што добрае, а што не, у іх пачынаннях.

БГКТ не дзейнічае ў ізаляцыі. Жыве яно жыццём усяго нашага народа, удзельнічае ва ўсякіх здарэннях, якія адбываюцца ў нашым жыцці. Падрыхтоўка да III з'езду адбываецца ў той час, калі народ, узмацняючы Фронт адзінства, імкнецца да выканання пастаноў III-га з'езду партыі. Праца Таварыства павінна садзейнічаць таму, каб нашая нацыянальная меншасць і асаблівa моладзь не была апошняй у рэалізацыі гэтых пастаноў. Як гэта зрабіць, якія метады працы будуць найлепшымі, трэба шырока абмяркаваць перад з'ездам.

КАСТУСЬ ЛЯШЧЫНСКІ
— член партыйнай камісіі па справах моладзі пры КП ПАРП у Гайнаўцы.

ДАПАМОГА ДАПАМОЗЕ НЯРОЎНАЯ

Апошняе падарожжа прэм'ера Савецкага Саюза Н. С. Хрушчова па краінах Паўднёвай Азіі і Прэзідэнта Злучаных Штатаў па краінах Паўднёвай Амерыкі ўсё яшчэ выклікаюць на Захадзе бурную дыскусію па пытанню палітычных уплываў у залежных і гаспадарча адсталых краінах.

Нічога дзіўнага, што многім заходнім палітыкам, а перш за ўсё правадырам ЗША, справа ўстанаўлення адносін з краінамі, якія змагаюцца за вызваленне з-пад каланіялізма, зводзіцца да замены старога палітычнага насілля гаспадарчай залежнасцю.

Такім мэтам, мэтам гаспадарчага ўзалежнення слабейшых краін, служыць большасць пазык, якія даюць ЗША і Вялікабрытанія краінам Афрыкі і Азіі.

— Дапаможам вам, калі будзеце нас беззаганна падтрымліваць. — Вось дэвіз, пастаўлены імперыялістычнымі дзяржавамі перад гаспадарча - адсталымі краінамі. Вынікі ўспрыняцця гэткіх дэвізаў найлепш відаць на прыкладзе такіх краін, як Іран, Пакістан, Сіям ці Філіпіны, якія прынялі ахвяраваную Захадам гаспадарчую дапамогу. Перад кожнай з гэтых краін, за гаспадарчую дапамогу былі пастаўлены палітычныя вымаганні. Зараз усе тыя краіны Далёкага Ўсходу ці Паўднёвай Амерыкі, якія выкарысталі амерыканскую дапамогу, знаходзяцца пад палітычным уплывам ЗША.

З цягам часу Іран, Пакістан, Сіям ці Філіпіны аказаліся ўключанымі ў агрэсіўныя мілітарысцкія блокі, аддалі частку сваіх тэрыторый пад амерыканскія вайсковыя базы.

Рэкламаваная ўсюды гаспадарчая дапамога ў выніку прывяла да забеспячэння гэтых краін танкамі, гарматамі і амерыканскімі самалётамі.

Такі склад думак і адносіны заходніх палітыкаў да справы дапамогі гаспадарча адсталым краінам найлепш ахарактарызаваны карэспандэнтам УПІ Томашам Куранам. Ён піша: «Усход і Захад вядуць між сабою партызанскую вайну за 26 афрыканскіх нацыянальнасцей, якія налічваюць 230 мільёнаў людзей». Амерыканскаму журналісту, так як і многім палітыкам, справа гаспадарчай дапамогі зводзіцца да сферы палітычных уплываў.

Сутнасць справы заключаецца аднак у іншым, і гэтага не хочуць бачыць некаторыя заходнія палітыкі. Апошняе падарожжа прэм'ера Савецкага Саюза Н. С. Хрушчова ізноў падцвердзіла, што дапамога Савецкага Саюза слабаразвітым краінам не скрывае ў сабе ніякіх палітычных агаворак.

У той час, калі заходнія дзяржавы пасылаюць у Індыю жавальную гуму, кокаколу і непатрэбныя на ўнутраным рынку кансервы, Савецкі Саюз будуе гэтай краіне гіганцкі металургічны завод, які неўзабаве дасць паўтара мільёна тон гадавой прадукцыі.

Сваю дапамогу гаспадарча адсталым краінам Савецкі Саюз не ставіць у залежнасць ад характару замежнай палітыкі ці форм унутранай улады ў тых краінах. Калі гаварыць аб партызанскай вайне, дык толькі і выключна ў адносінах да імперыялістычных краін, якія на незалежнасць маладых народаў глядзяць праз прызму ўласных інтарэсаў. Савецкі Саюз не мае палітычнай зацікаўленасці ў Паўднёвым Егіпце, дзе на надзвычай карысных (для Егіпцян) умовах будуе гіганцкую Асуанскую дамбу.

Ніякіх палітычных мэтаў не мае таксама Савецкі Саюз у Эфіопіі, хоць дапамагае ёй нізкапрацэнтавымі пазыкамі, ні ў Кубе, якой нясе дапамогу ў галіне развіцця народнай прамысловасці ці ў Інданезіі, дзе будуе фабрыкі і спартыўныя ўстаноўкі. Такім чынам слабаразвітыя краіны атрымліваюць дзве розныя дапамогі.

Дапамогу, якая прыводзіць да гаспадарчай залежнасці, а ў выніку, да страты ўласнага суверэнітэту. Такую дапамогу аказваюць імперыялістычныя дзяржавы; і дапамогу, якую трэба разумець па-братэрску, без карысці для таго, хто дапамагае, і якая ўмацоўвае палітычную незалежнасць гаспадарча слабаразвітых краін. Такую дапамогу аказвае Савецкі Саюз і ўсе сацыялістычныя дзяржавы. Народы маладых, вызваляючыхся дзяржаў штораз дакладней заўважаюць розніцу, якая існуе паміж гэтымі двума формамі дапамогі. Таму заходнія палітыкі не павінны здзіўляцца, што гэтыя народы выбіраюць тую дапамогу, якая дае ім карысць.

У. ЛАЗІНСКІ

Кормяць нядрэнна, два разы ў тыдні я атрымліваю бутэльку водкі. Апрача гэтага, мне выдаюць не малую суму акупацыйных марак.

Ад каменданта Эрыха Шнабаля я атрымаў сталы пропуск, які даваў права адлучацца з станцыі да адзінаццатай ночы.

Пропуск вельмі дарэчы: мне трэба бываць у горадзе рэгулярна — я чакаю ўмоўленых знакаў ад Крываручанкі.

Вечарам у дзень прыезду ад доктара я ўбачыў у сваім пакоі вялікі радыёпрыёмнік «Філіпс». Прызнацца, я быў азадачаны яго з'яўленнем і пры першай сустрэчы з Губартам пацікавіўся прычынай гэтакай шчодрасці. Губарт адказаў, што прыёмнік паставілі ў мой пакой па яго загаду. Ён лічыць, што мне нельга адрывацца ад савецкай рэчаіснасці, у якой я жыў і буду жыць далей, нельга не ведаць таго, што там дзеецца.

Аднойчы раніцай у першыя дні пасля вяртання ад доктара ўвайшоў да мяне стары з бярэмем дроў. Паклаўшы дровы каля печкі, ён пачаў распальваць агонь.

Калі дровы заняліся і пачалі патрэскваць, стары з хвіліну паглядзеў на полымя, потым дастаў кісет з табакам, кавалак газеты і пачаў круціць цыгарку такую велізарную, быццам яна была разлічана на дзесятак людзей.

Аблізаўшы закрутку, ён выцягнуў з печкі вугалёк і прыкурыў папяросу. Дым ад яго закруткі паплыў па пакоі і выклікаў у мяне нестрыманае жаданне закурыць. І закурыць менавіта з кісета ста-

53

рога, скруціць цыгарку з яго ж абрыўка газеты. Я не вытрымаў:

— Дзядок, падзяліся табачком!

Ён падыйшоў да мяне і падаў кісет.

— Недзе вы прападалі? Колькі дзён таплю печку на вецер, а кватаранта няма.

Дзед паглядзеў на мяне ўважліва і спытаў:

—З рускіх?

— Чаму «з рускіх»! Рускі, — адказаў я.

— Вось я і падумаў, што рускі... Табачок паршывы, самаробны — гарладзёр...

— Нічога, усялякі курыць давялося, — сказаў я.

— Ну, тады частуйцеся. Мая справа — папярэдзіць.

Я прыкурыў ад яго закруткі, зацягнуўся, і вочы мае палезлі на лоб: самасад да таго быў моцны, што горла здушылі спазмы, я закашляўся, і слёзы паплылі з вачэй.

— Ну як? — спытаў, стрымліваючы ўсмешку, дзед.

Я не мог адразу загаварыць, кінуў закрутку ў печку і кашляючы чуць выдушыў з сябе:

— Табачок, хай ён прападзе...

— Гэта з непрывычкі, — супакоіў мяне стары. — А наогул, зразумела, табак паршывы, гарладзёр... Я ж папярэджваў...

— Ну, трэба бегчы, — заспяшаўся ён. — Зараз яшчэ дроў прынясу, і ў вас будзе цёпла, як у лазні.

— Пачакай, дзядок, паспееш. Завуць — та цябе як?

— Фама Філімоныч Кальчугін.

Я пацікавіўся сямейным становішчам старога.

54

Кальчугін расказаў, што мае двух сыноў і дачку. Старэйшы сын эвакуіраваўся, малодшы — невядома дзе. Дачка жыве з ім.

Стары зноў заспяшаўся, я яго больш не затрымліваў. Мне трэба было ісці на першы ўрок па радыёсправе.

Калі я з'явіўся да свайго «настаўніка» Вальтэра Раўха, той збіраўся выходзіць. Ён быў трэцім на даследчай станцыі, апрача Губарта і Пахітуна, які валодаў рускай мовай.

Папярэдзіўшы мяне, што яго выклікае Губарт, Раўх папрасіў пачакаць і падсунуў мне ў рукі нейкі ілюстраваны часопіс.

Я застаўся адзін. У пакоі Раўха я быў першы раз. Мяне зацікавіў вялікі настольны гадзіннік у драўлянай аправе, які стаяў у кутку на тумбачцы. Я падыйшоў да гадзінніка і пачаў яго разглядваць. Гадзіннік быў упраўлены ў разбяны драўляны футляр, які меў выгляд старыннай гатычнай вежы. Знізу — вароты, на самым версе — крыж. На п'едэстале я прыкмеціў тры маленькія разнакаляровыя кнопкі: адна — белая, другая — сіняя і трэцяя — чорная.

Я задумаўся. Навошта тут кнопкі? Ужо ж, зразумела, не для таго, каб накручваць гадзіннік, і не для таго, каб пераводзіць стрэлкі.

Націснуў адну кнопку — гадзіннік працягваў цыкаць. Націснуў другую, трэцюю — тое самае. Потым ён урачыста пачаў выбіваць час, і меладыйны гук працяжна ліўся ад аднаго ўдару да другога.

«А можа быць, кнопкі для таго, каб спыняць звон?» І я зноў націснуў па чарзе ўсе тры. Не!

55

Гадзіннік спакойна працягваў адбіваць удары: пяць, восем... дзесяць.

У акне я ўбачыў дзеда Кальчугіна. Ён, як і абяцаў, нёс у мой пакой новае бярэмя дроў. Вось ён прайшоў міма. Я пачуў, як скрыпнулі вонкавыя дзверы, як заціхалі яго крокі ў канцы калідора, ля майго пакоя. І раптам раздаўся такі грукат, што я мімаволі ўстрасянуўся і агляянуўся. Мне здалося, быццам вось тут, побач, нехта кінуў на падлогу дровы. Але ў пакоі нікога не было. У чым жа справа? Няўжо, калі дзед Кальчугін кідае дровы ў маім пакоі, грукат чутны тут?

Славное море, священный Байкал... — спяваў стары. Я адразу пазнаў яго голас. Кальчугін прыціхаў, кашляючы і зноў цягнуў:

Молодцу плыть недалечс...

Гукі выходзілі з гадзінніка, я нагнуўся да яго.

Шилка и Нерчинск не страшны тепер, —

Горная стража меня не поймала...

І раптоўная думка асяніла мяне: кнопкі!

Уся справа ў іх! Я націснуў белую — спеў працягваўся, сінюю — тое самае, наканец чорную — і голас Кальчугіна ў адзін момант абарваўся і прапаў. Зноў націснуў на яе;

...Хлебом кормили крэстьянки меня...

Яшчэ раз націснуў кнопку — і голас змоўк.

Цяпер мне ўсё ясна! Мяне падслухоўваюць. З майго пакоя ў пакой Раўха ідзе спецыяльная праводка да ўзмацніцеля, а ён замаскаваны ў гадзінніку. Адкрыццё важнае. Вельмі важнае. Трэба было канчаткова ўпэўніцца ў тым, што дзед Кальчугін знаходзіўся і спяваў менавіта ў маім пакоі.

(Працяг на стар. 4—5

56

НА РАДЗІМЕ ПАЭТА

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ

Ёсць штосьці адметнае і непаўторнае ў краявідах Ашмяншчыны, асабліва ў тую пару года, калі лета мяняе фарбы і непрыкметна пераходзіць у залатую восень. Хоць мы ехалі прасёлкавымі дарогамі з-пад Нарачы і Свіра і ў нас перад вачыма стаялі маляўнічыя мясціны азёрнага краю, нельга было не залюбавацца прыгожымі пагоркамі, з якіх адкрывалася цудоўная панарама. Далягляд вельмі шырокі: кіламетраў на 15—20 праглядаецца раўніна, што змыкаецца з сінеючым борам, які расплываецца ў перадасенняй смузе, зелянеюць паплавы і калгасныя палеткі бульбы, а ў лагчынах, дзе паблісквае рачулка, раскіданы вёскі і хутары. Там жа, дзе нядаўна шумела збажына, пасецца статак ці ўжо грукоча трактар.

Пераязджаем уброд рачулку з пясчаным камяністым дном і спыняемся каля маленькага вадзянога млына.

— У Кушляны вам? Да Мацея Бурачка? — перапытвае пажылы дзядзька, увесь выпудраны мукою. — Вось там за ліпкай звярніце налева і праступце, аж да яго хаты...

Між старых высокіх клёнаў відаць вялікі прысадзісты драўляны будынак з просценькай верандай - страхой на падпорках са звычайных слупоў.

Дрэвы, што былі пасаджаны рукою Ф. Багушэвіча, пышна разрасліся на прыволлі і цяпер шалясцяць лісцем пад лёгкім подыхам ветру. Здаецца, у іх шуме песня пра выдатнага беларускага паэта, які тут нарадзіўся, правёў дзіцячыя і юнацкія гады, слухаў народныя песні і легенды, тут напісаў многія творы аб нядолі беларускага селяніна, адсюль накіраваўся ў апошнюю дарогу — на Жупранскія могілкі.

Многае змянілася на радзіме паэта. Іншым жыццём жывуць унукі Аліндаркі[1]), адышлі ў нябыт змрочныя карціны сялянскага побыту, якія праўдзіва апісваў аўтар «Дудкі беларускай» і «Смыка беларускага».

Пераеўся хлеб да крышкі,
Бульбы толькі як пасеяць,
І прыварку ані лыжкі,
І скаціна, — хоць развеяць;
Ні саломкі, ні то сена,
Хоць бы на раз для скаціны;
А тут дроў ані палена,
А тут яшчэ нарадзіны!

Цяпер землякі паэта аб'ядналіся ў сельгасарцель імя Жданава і на новы лад будуюць сваё жыццё. Няхай калгас у Кушлянах не самы перадавы ў Смаргонскім раёне, але ён расце, багацее.

Тут, на гэтай маляўнічай сядзібе, многае звязана з імем Багушэвіча. Вось алейка, дзе любіў хадзіць пясняр, абдумваючы свае творы. Непадалёк ад хаты, пад высокай лістоўніцай і клёнамі, — старэнькая альтанка на каменным падмурку — любімае месца адпачынку паэта.

Сусед Багушэвіча васьмідзесяцігадовы С. Альхімовіч успамінае, што беларускі пясняр быў заўсёды з народам, любіў гутарыць з сялянамі, слухаць іх песні. Не раз паэт спраўляў у сваёй хаце вечарынкі для сялян, наймаў музыкаў, прасіў кушлянскіх дзяўчат спяваць песні.

— Браты Францыся — Уладзімір, Апалінарый і Валерыян, як і сам паэт, прымалі ўдзел у паўстанні 1863 г., — апавядае С. Альхімовіч. — Пасля разгрому паўстання Валерыян уцёк за мяжу, а Уладзімір быў сасланы ў Сібір... Пераехаўшы з Украіны ў Вільню, беларускі пясняр часта наведваў Кушляны. Неяк аднойчы да яго прыйшоў селянін Касцюк з просьбай. Скінуў ён шапку і пачаў прасіць: «Паночку, залаценькі...» Багушэвіч падаў яму руку і сказаў: «Шапкі не здымай... І не паночку я, Касцюк, а такі ж чалавек, як ты...»

Хата, у якой селянін знаходзіў калісьці ласкавы прыём, шчырае слова спагады, добрую параду ад чалавека, што апранаўся ў саматканую світку і гутарыў з простымі людзьмі на іх роднай мове, — сёння гасцінна раскрывае дзверы для народа.

Пасля вайны домік паэта быў адрамантаваны, і цяпер тут знаходзіцца сельская бібліятэка імя Францішка Багушэвіча. У адным з пакояў — чытальная зала, дзе сабраны фотакопіі дакументаў з Нежынскага і Чарнігаўскага архіваў, плакаты і кнігі аб жыцці і творчасці пісьменніка. Для паслуг чытача тут ёсць спецыяльны столік-стэнд, дзе выстаўлены творы паэта-земляка на беларускай, рускай і ўкраінскай мовах, складзен спіс крытычнай літаратуры, зроблена фотавітрына «Па Багушэвічаўскіх мясцінах».

Землякі паэта любяць творчасць беларускага песняра і шануюць яго памяць.

(Урывак з кнігі «Незабыўнымі сцежкамі»)

1) Аліндарка — герой паэмы Ф. Багушэвіча «Кепска будзе».

МУЖЫЦКАЯ ПРАЎДА

Трэба заклік да раніцы кончыць, —
Ты па сёлах яго разнясеш.
Апранешся у торбы, лахмоцце,
Можа, возьмеш цымбалы і кій.
Хутка золак заззяе на плоце.
Хутка...
Трэба пісаць...
«Дзяцюкі».

Максім Танк. З паэмы «Каліноўскі».

Скіраваным да беларускай моладзі заклікам «дзяцюкі» пачынаецца першая беларуская газета «Мужыцкая Праўда».

Калі Кастусь Каліноўскі прыступіў да арганізавання рэвалюцыйнай работы на гродзеншчыне, ён разумеў, што, каб пранікнуць у шырокія масы народу, неабходна друкаванае слова у мове гэтага народа.

Каліноўскі быў цесна звязаны з рускім і польскім рэвалюцыйным рухам. Сімвалам братэрства была «Мужыцкая Праўда».

Друкарня была арганізавана пры дапамозе рускіх і польскіх рэвалюцыянераў. Шрыфт, патрэбны для выпуску газеты, здабыў прыяцель Каліноўскага Зыгмунт Серакоўскі з дапамогай Чэрнышэўскага. Друк газеты быў наладжаны ў Беластоку ў памяшканні выдатнага польскага рэвалюцыянера Браніслава Шварца.

У палове ліпеня 1862 г. паявіўся лісток № 1. з загалоўкам «Мужыцкая Праўда». Пасля да паловы 1863 г. выходзяць чарговыя шэсць нумароў.

Гэта скромная адозва — газета ў жывой народнай мове — несла ў сялянскія масы ідэі сацыяльнай і нацыянальна-вызваленчай барацьбы беларускага народа. Гэтыя ідэі распрацоўваліся і ў далейшых нумарах.

Ужо ў першым нумары Каліноўскі падкрэсліў план рэвалюцыйнай стратэгіі: паказаў асноўную мэту і сілы, якія змогуць дасягнуць гэтую мэту.

Каліноўскі раскрывае сутнасць царскага маніфесту аб «вызваленні сялян», падкрэсліваючы грабежніцкі характар царскай рэформы. Ён выяўляе ілжывасць створанай царскімі прыслужнікамі легенды, што селянін можа дачакацца вольнасці ад цара. Ён паказвае, што сяляне павінны разлічваць толькі на свае сілы.

Сяляне — гэта галоўная рэвалюцыйная сіла. У той час, калі пралетарыят як клас толькі нараджаўся, у абставінах, у якіх знаходзіўся беларускі народ, гэта была думка безумоўна правільная.

Саюзнікамі сялян у яго барацьбе будзе мяшчанства, дробная шляхта, а нават некаторыя паны. Адначасова ён перасцерагае, што паны — гэта саюзнікі няпэўныя і могуць быць дапушчаны ў рады рэвалюцыянераў умоўна:

«А калі паны хочуць трымацца з намі, так няхай жа робяць па святой справядлівасці, бо калі інакш, — так чорт іх пабяры! Мужык пакуль здужае трымаці касу і сякеру, бараніць свайго патрапіць і ў нікога ласкі прасіць не будзе».

У іншых нумарах «Мужыцкай Праўды» Каліноўскі дэтальна распрацоўвае найбольш набалелыя праблемы тагачаснай вёскі. Ён паказвае на галечу і бяспраўнае становішча сялян, на непасільныя павіннасці і падаткі, на набор рэкрутаў, які азначае амаль пажыццёвую ссылку на не менш цяжкую, як катаржная работа, царскую службу.

Выхадам з гэтай сітуацыі з'яўляецца адмена прыгону, звяржэнне царызму і пабудова вольнага грамадства.

Словам «вольнасць» жангліравалі тады, як і цяпер, усе, да прыгоннікаў уключна. Асабліва любілі дэкламіраваць аб «вольнасці» рэакцыйныя прадстаўнікі памешчыкаў — «белыя» — у Польшчы.

Каліноўскі паказвае на класавы сэнс гэтага паняцця і перасцерагае, што гэтае слова па-рознаму разумеюць памешчыкі і сяляне.

«Цар сто раз пытаў у паноў, якую яны вольнасць хочуць даць мужыкам, якой вольнасці яны хочуць. Ён нашай вольнасці баіцца».

Паводле Каліноўскага, селянін вольны, калі мае кавалак зямлі, за які не плаціць чыншу, не адрабляе паншчыну, калі плаціць невялікі, пасільны падатак, які ідзе не на ўтрыманне царскіх стайняў, сабачарняў ды царскіх палюбоўніц, а на патрэбы ўсяго народа, калі не гоняць яго як жывёлу ў рэкруты, а ідзе ў патрэбе бараніць ад ворага свой край, калі ён можа без перашкод вызнаваць веру, якую ён хоча, калі ён будзе рабіць усё, што яму падабаецца, калі гэта не прыносіць крыўды іншым.

Ідэя сялянскага паўстання настойліва прапагуецца на старонках «Мужыцкай Праўды». «Возьмемся, дзяцюкі, за рукі і дзяржэмся разам», — заклікае ён сялянскую моладзь.

«Падумайце, добра, ды памаліўшыся богу станьма дружна разам за нашу вольнасць... А пакуль яшчэ пара, трэба нашым хлопцам спяшыць з віламі ды з косамі там, дзе дабіваюцца волі ды праўды».

(Заканчэнне на стар. 4)

З НЕБА ЗОРКА ЎПАЛА І ... ЗГАСЛА

Нядаўна беларускі савецкі друк паведаміў аб смерці жонкі народнага паэта Беларусі Янкі Купалы, дырэктара Музея Янкі Купалы — Уладзіславы Францаўны Лучэвіч.

Цяжка паверыць у гэта. Не так даўно Яна была ў Польшчы, на нашай Беласточчыне. Мы разам святкавалі Купалаўскія Дні ў 1957 годзе. Так было прыемна пазнаёміцца з Ёй. Так прыемна было быць з Ёй. Было ў Ёй нешта рэдкае, што абуджае сімпатыю адразу.

У час яе пабыўкі ў Беластоку адбылося спатканне з беластачанамі.

На спатканне людзей прыйшло, як ніколі, многа, бо было вядома, што можна ўбачыць жонку Янкі Купалы. Але потым сталася так, што не толькі адбітым святлом аб славе любімага паэта ачаравала Цёця Уладзя людзей, але і сваёй уласнай сімпатыяй, энергіяй, душэўнай прыгажосцю. Жонка Янкі Купалы і самабытная Цёця Уладзя з багатым і добрым сэрцам зліліся ў адно.

Мне асабліва помніцца гэты вечар. На ім я чытала верш Янкі Купалы «Ужо днее».

— Вы цудоўна прачыталі гэты верш Янкі, — сказала потым Цёця Уладзя, пацалавала мяне і аддала мне свой вялікі букет, які раней Ёй быў уручаны на прывітанне.

Цёця Уладзя была вельмі жвавая і вясёлая. Яе кожнае слова, помню, было важкім для ўсіх, хто ў даны момант з Ёю быў. Карысталася павагай і зацікаўленасцю.

У Беластоцкай Медыцынскай Акадэміі яна спаткалася з праф. Славінскім, сваім і Янкі Купалы сябрам і прыяцелем з даўніх год. Сардэчна з ім расцалавалася. Абое былі ўсхваляваны. Абое вельмі рады спатканню. Успаміналі мінулае.

Цёця Уладзя ў Бельску на спатканні з жыхарамі горада.

Пабывала Цёця Уладзя і ў Бельску, і ў спулдзельні прадукцыйнай у Дзяніскаж у Бельскім павеце. Была нязморнай.

Вяртаючыся з гэтай паездкі ўвечары, Цёця Уладзя мела магчымасць бачыць існуючы на Беласточчыне цікавы і мілы звычай пускання дзяўчатамі вянкоў на ваду на Яна. Яна ізноў была ўсхвалявана. Затрымала машыну, і доўга стоячы над рэчкай, без слоў глядзела на мігатлівыя агні свечак у дзявочых вянках, якія павольна плылі ўніз. Аб чым думала?

Потым надта ж спяшалася ў Мінск, бо ў Вязынцы, на радзіме Янкі Купалы, яе чакалі украінскія пісьменнікі. Мы вельмі прасілі Яе застацца яшчэ хоць на некалькі дзён.

— Я б ахвотна засталася, але я паабяцала, што буду, — адказала лагодна, але станоўча. І трэба было згадзіцца.

Мы з мужам праважалі Яе на граніцу. На заставе нікога не было. Трэба было пачакаць. Стаяў цёплы чэрвеньскі дзень. Мы сядзелі на пажоўклай ад сонца мураве на ўзгорку. Муж з шафёрам паехалі ў мястэчка за пагранічнай вартай, каб аформіць пераход праз граніцу.

Гаварылі мы мала. Добра было сядзець. І мне вельмі шкада было, што Яна ад'язджае

У Вязынцы. Настаўнікі беларускіх школ Беласточчыны гутараць з Уладзіславай Францаўнай Луцэвіч.

А потым граніца ажыла з нашага і асабліва з таго боку. Цёцю Уладзю прыехала сустракаць цэлая дэлегацыя з кветкамі. Яна была ўзбуджана. Сардэчна развіталася з намі і хутка перабегла граніцу проста ў адкрытыя абдымкі сяброў. Я аж пазайздросціла, што гэта не я сустракаю Цёцю Уладзю — з такой радасцю ступіла Яна на сваю зямлю да сваіх людзей.

Нашае вяртанне дамоў было маўклівым.

Потым я бачыла Цёцю Уладзю на здымку з групай нашых настаўнікаў, якія былі ў Мінску на курсах. Яна зусім не змянілася.

А цяпер вось... Яе няма. А мне не хочацца ў гэта верыць...

ВЕРА ЛЕЎЧУК

ДЗЕСЯЦІГАДОВАЯ МІЛЬЯНЕРКА

(Працяг са стар. 1)

бакоў сыпаліся пагрозы па адрасу спулдзельцаў. Вынікі супольнага гаспадаравання зрабілі сваё. Не адзін раз і не аднаму аднаасобніку прышлося схіліць галаву і пайсці да спулдзельні прасіць аб дапамозе. Спулдзельцы маюць пародзістага быка і племяннога кныра. Дзякуючы гэтаму, усе навакольныя гаспадары маюць магчымасць выгадаваць сапраўды вартасны прыплод. Таксама спулдзельня абслугоўвае навакольных сялян сельгасмашынамі. Напрыклад, спулдзельчы млын ніколі не стаіць без працы, а абмалотачны агрэгат малоціць збожжа ўсёй вёсцы.

Спулдзельцы пастанавілі купіць другі, новы абмалотачны агрэгат, але не хапіла грошай. Тады звярнуліся на сходзе да жыхароў усёй вёскі з прапановай супольна закупіць абмалотачны агрэгат на такіх умовах: спулдзельня са сваіх фондаў дае 20 прац. кошту абмалотачнага агрэгата, а аднаасобнікі аддаюць спулдзельні свае грошы з фонду развіцця сельскагаспадаркі (каля 20 тыс. зл.). У Васьках ёсць 70 гаспадароў. Усе яны, апрача пяці, згадзіліся на прапанову старшыні спулдзельні. Гэтыя гаспадары, якія не прынялі прапановы спулдзельцаў (не падпісалі адпаведнай умовы) надзвычай актыўна «раз'ясняілі» сялянам, што аддача

На здымку: Раман Хведарчук, які даглядае спулдзельчую жывёлу, з пародзістым быком.

фонду развіцця сельгаспадаркі спулдзельцам будзе... «абазначаць не менш — не больш, як тое, што гаспадары, якія падпісалі ўмову, аўтаматычна стануць членамі спулдзельні». Больш глупай аргументацыі бадай што ніхто не чуў. Зразумелі гэта і васькоўскія сяляне і, быццам на зло «агітатарам», а сабе напэўна на карысць, згадзіліся і ў наступных гадах свой фонд развіцця сельгаспадаркі перадаваць спулдзельцам, а спулдзельня абавязалася дакладваць сваіх 20 прац. коштаў і за гэтыя грошы будзе купляць штораз новыя машыны, аблягчаючы працу сялянам. Гэтае сатрудніцтва напэўна прынясе вялікую карысць абодвум дагаворным бакам. Яе варта рэкамендаваць іншым.

ЖЫЦЦЁВЫЯ БУДНІ

Кажуць: пакажы сваю хату, і скажу, як ты жывеш. З гэтай думкай наведаў я некалькі спулдзельчых хат. Вось, напрыклад, памяшканне Галены Салоўскай. Ёй ужо 65 год. Жыве з дачкой. За 1959 год выпрацавала ў спулдзельні 220 працадзён. Такім чынам зарабіла больш 11-ці цэнтнераў збожжа, не ўлічваючы салому, сена і г. п. Працавала адна. Дачка цяжка хворая і ў поле не выходзіла.

— Было ў мяне, — кажа яна, — 7 гектараў зямлі. Мужык мой памёр у 1941 годзе, а перад гэтым 14 гадоў хварэў. Трэба было самой араць, касіць і цэпам вымахваць. Ледзь не ўсё збожжа прадавала я, каб дабыць грошы на налогі. А цяпер усё, што запрацую, мне. Гадую 1 карову, 2 свінні, 4 авечкі, куры. Адну свінню прадам, а другую закалола сабе. У спулдзельні мне куды лепш. Няхай Бог дасць таму здароўе хто выдумаў гэтыя спулдзельні. Каб не спулдзельня, то не ведаю, што б я зрабіла на старыя гады, бо ніколі больш не трымала жывёлы, чым зараз. Толькі працы было больш.

А вось другі член спулдзельні — Сцяпан Граматовіч. Выпрацаваў 250 працадзён Працаваў адзін.

— Гадую зараз, — гаворыць ён, — 2 каровы, 8 авец, штогод 4 свінні. Дзве з іх ужо прадаў, адну забіў і адна засталася да продажу. На іх месца пастаўлю карміць новыя. Гаспадаруючы самастойна, таксама ніколі больш не гадаваў жывёлы. Мусіў толькі трымаць каня, які больш з'ядаў, чым даваў карысці. Зараз збожжа, салому, сена зарабляю ў спулдзельні. Бульбу, як і ўсе іншыя спулдзельцы, маю з прысядзібнага ўчастка. Хлеба нават у пераджніўны перыяд, да нікога прасіць не пайду, бо маю свайго дастаткова, а да нас аднаасобнікі прыходзяць пазычаць пуд ці паўтара мукі, або збожжа.

Так гавораць аб сваім жыцці васькаўскія спулдзельцы - юбіляры.

ВІКТАР РУДЧЫК

МУЖЫЦКАЯ ПРАЎДА

(Працяг са стар. 3)

Каліноўскі заклікае сялян да падтрымання польскага студзеньскага паўстання, паміма таго, што кіраўніцтва яго ў асноўным было кансерватыўным. Ён, як і ўсе тагачасныя дэмакраты - рэвалюцыянеры, разумее, што вызваленне Польшчы было б штуршком да вызвалення ўсёй Расіі.

Значэнне «Мужыцкай Праўды» заключаецца ў тым, што гэта было першае перыядычнае выдавецтва на беларускай мове, якая пагарджалася і была пастаўлена па-за законам, як і працоўныя масы, якія гэтай мовай карысталіся. Каліноўскі зразумеў неразрыўнасць барацьбы за сацыяльнае вызваленне і барацьбы за нацыянальныя правы беларускага народа.

«Мужыцкая Праўда» шырока распаўсюджвала сярод беларускіх працоўных мас ідэі барацьбы, якія тады пранікалі ў найбольш адсталыя куткі царскай імперыі, патрасаючы яе фундаменты. Яна несла ў народ праўду аб інтэрнацыянальнай дружбе і брацтве працоўных мас — вольных народаў, праўду, якая здзейснілася пасля Кастрычніцкай Рэвалюцыі і вызвалення польскага народа ад фашысцкай няволі і панскага ярма.

В. С.

НАСТАЎНІК — ПАРТЫЙНЫ ДЗЕЯЧ

Як не стараўся Чэслаў Ляшук прыйсці сёння дадому своечасова, але з гэтага нічога не выйшла. Мноства непрыкметных будзённых спраў затрымалі яго да позняга вечара. Яго цікавіць хто што чытае, колькі чытае, што цікавіць моладзь, старэйшых, жанчын. І ўсе хвалюючыя справы людзей ён — сакратар грамадскага камітэта партыі ў Бабіках — ставіць на сходзе. Члены партыі абмяркоўваюць іх і тады нараджаюцца пастановы па тых ці іншых пытаннях. Вось прыклады.

Пісьманосец заўсёды з вялікім, нават 3-х — 4-х-дзённым спазненнем прыносіў прэсу, і гэта псавала настрой многім людзям. Справа гэта не была ўладжана да таго часу, пакуль не зацікавіўся ёю Чэслаў Ляшук і пакуль партыйная арганізацыя не выступіла з прапановай звальнення яго з працы.

У Бабіках не было злеўні малака. І вось тут зноў члены партыі выступілі з прапановай пабудовы грамадскім чынам злеўні. І яна ўжо пабудавана. У Зубрыцы не было святліцы. Гэта справа была абмеркавана на партыйным сходзе, пасля якога ПАРП - аўцы звярнуліся да ўсяе вёскі наконт пабудовы грамадскім чынам рамізы і святліцы. Гэта таксама ўжо збудавана. А колькі цяжкасцей было вясною і дажджлівай восенню, каб даехаць да якой - небудзь вёскі. І тут зноў былі арганізаваны па ініцыятыве членаў партыі дарожныя работы грамадскім чынам. Пасля іх рэалізацыі, па ацэнцы спецыялістаў, вартасць іх складае 500 тыс. зл. Кепскае, куды хутчэй, як добрае, прывіваецца да людзей, а тым больш да падросткаў. Некаторыя «пацаны» у Бабіцкай грамадзе курылі і пілі гарэлку. Гэта скончылася пасля таго, як грамадскі камітэт ПАРП зацікавіўся гэтай справай і дабіўся таго, што прадаўшчыкі ў Бабіцкай грамадзе не прадавалі папяросаў і гарэлкі падросткам.

Недастатковым прапагандыстам кніжкі з'яўляецца бібліятэка ў Бабіках. На гэту справу таксама Чэслаў Ляшук звярнуў увагу, і грамадскі камітэт партыі абавязаў бібліятэкара разгарнуць працу ў кірунку шырэйшай зацікаўленасці кніжкай.

Найбольшая ўвага грамадскага камітэта партыі накіравана на прапаганду новых метадаў гаспадаравання, на арганізаванне вышэйшага ўзроўню сельскагаспадарчай вытворчасці.

Вось таму члены партыі нямала пакладаюць намаганняў, каб ва ўсіх вёсках Бабіцкай грамады арганізаваць сельскагаспадарчыя гурткі. І ў гэтым кірунку ўжо нямала зроблена. Ужо ў 7-мі вёсках працуюць сельгасгурткі, якія на сваіх палетках выкарыстоўваюць сельскагаспадарчыя машыны і веды аграномаў.

І калі ўглыбіцца ў дзейнасць Бабіцкай партыйнай арганізацыі і параўнаць з іншымі, трэба сказаць, што гэта партарганізацыя з'яўляецца сапраўдным гаспадаром сваёй грамады, што яна ўмела і разважліва падае тон і кірунак дзейнасці прэзідыуму грамадскай рады нарадовай у Бабіках.

І поспех у рабоце гэтай арганізацыі ў многім залежыць ад ініцыятывы сакратара грамадскага камітэта партыі. Чэслаў Ляшук умее працаваць з агеньчыкам і з'яўляецца сапраўдным важаком мас. І хаця ў яго шмат прафесіянальнай працы ў школе у Сухінічах, аднак у яго хапае часу на грамадскую партыйную дзейнасць. Ён зжыўся з мясцовым беларускім насельніцтвам і карыстаецца там вялікай павагай.

М. Х.

КАБ БОЛЬШ БЫЛО ПРАДУКТАЎ ХАРЧАВАННЯ

Саюз Сялянскай моладзі ў Гайнаўскім павеце ўсё шырэй разгортвае сваю дзейнасць. Па ініцыятыве ССМ на Гайнаўшчыне арганізавалася 13 маладзёжных гурткоў па гадоўлі хатняй птушкі. Такія гурткі арганізаваліся м. інш. у Навасадах, Барысаўцы, Ласінцы і шэрагу іншых вёсак. Маладыя птушкагадоўцы заказалі ўжо ў інкубатары звыш 2 тысяч куранят.

Удзельнікі гурткоў закончылі ўжо ў Беластоку курс па гадоўлі хатняй птушкі, які арганізавала Ваяводскае праўленне ССМ, і можна спадзявацца, што вынікі гадоўлі будуць выдатнымі.

(пч)

(Працяг са стар 2)

Я выйшаў, перайшоў калідор і спыніўся пад дзвярыма свайго пакоя. Яўна даносіліся словы песні:

...слышны уж грома раскаты...

Я адкрыў дзверы. Ля печы на кукішках сядзеў стары.

— Спяваеш? — спытаў я, стрымліваючы хваляванне.

— Спяваю... паціхочьку.

Я вярнуўся ў пакой Раўха.

...Ноччу, перад сном, я дакладна абследваў свой пакой у надзеі выявіць праводку ад узмацніцеля, але нічога не знайшоў. Аднак гэта не мела ніякага значэння. Нават выявіўшы што-небудзь, я не мог бы нічога зрабіць, не выдаўшы гэтым самога сябе. Важна тое, што я ведаў — праверка працягваецца. Праз два дні пасля гэтага я зрабіў новае адкрыццё: за мною ў час шпацыраў па горадзе вялася слежка. Гэтае адкрыцце ўскладніла мае планы. У маім становішчы трэба было дзейнічаць надзвычай асцярожна і толькі напэўна, таму я вырашыў зрабіць захады. Я пачаў наладжваць сяброўства з Пахітуном, які вучыў мяне шыфравальнаму майстэрству. За кароткі час мне ўдалося дабіцца яго прыхільнасці. Садзейнічала гэтаму водка. Пахітун аказаўся горкім п'яніцай.

На першых пачатках нашага знаёмства ён расказаў, што яшчэ ў мінулую вайну добраахвотна здаўся ў палон немцам, быў завезены ў Германію і выехаць стуль ужо не хацеў. Там ён жаніўся на немцы і звязаўся праз яе з белабандытам — палкоўнікам Канавальцам. Губарт узяў да сябе Пахітуна ў трыццаць дзевятым годзе, па рэкамендацыі белагвардзейскіх колаў, як добрага шыфравальніка.

Пахітун быў не дурны і меў фенаменальную памяць. У яго галаве ўкладваліся ўсялякія шыфры і коды, складаныя лічбовыя і літаровыя камбінацыі, усялякія шыфравальныя гамы. Выдатнае веданне шыфра выратавала яго ад звальнення з працы за празмерную любоў да спіртных напіткаў. Мы ўжо тры разы былі з ім у горадзе на шпацыры. Я вёў сябе з Пахітуном, як вучань з настаўнікам, і гэта ліслівіла яму. Карацей гаворачы, хутка мы сталі «сябрамі». І гэта «сяброўства» прынесла свае плёны. Слежка за мною спынілася.

На ўмацаванне «сяброўства» шлі і мае маркі, якія я не ведаў, куды дзяваць.

Водка была самым страшным ворагам Пахітуна, яна развязвала яму язык, і ён балтаў аб такіх рэчах і прадметах, аб якіх у цвярозым выглядзе ніколі б не гаварыў.

Неяк пасля распіцця чарговай порцыі «зелля», прынесенага мною, Пахітун пад вялікім сакрэтам перадаў мне адну гісторыю. У час маёй адсутнасці Губарт выкінуў пад Тулу радыста, нейкага Васіля Куркова. Ён вучыўся ў Пахітуна, але жыў у горадзе. Пасля выкідкі Куркоў прыслаў пяць радыёграм, паведаміў што добра ўладзіўся і пачынае «працаваць». Але потым раптам змоўк па невядомых прычынах. Губарт вельмі ўсхваляваны і ходзіць сам не свой.

— Толькі аб гэтым ні-ні, — пагразіў Пахітун.

— Васіля Куркова, напэўна, да Саўрасава накіравалі, — сказаў я.

— Не, не! Самастойна ў раён станцыі Гарбачава, — засупярэчыў Пахітун і змоўк, відавочна змяркаваўшы, што сказаў лішняе.

Сёння ў час вячэры маю ўвагу прыцягнуў шум на панадворку.

Хвілін праз сорак да мяне забег Пахітун. Саладка паціраючы рукі, ён шопатам далажыў:

— Злавілі савецкага парашутыста...

Ён хацеў, відавочна, даведацца, якое ўражанне зробіць на мяне яго паведамленне, але я зрабіў выгляд, што прыняў яго зусім абыякава. Пахітун са здзіўленнем паглядзеў на мяне і выйшаў.

Але паведамленне ўсхвалявала мяне. «Злавілі савецкага парашутыста»! А я ж чакаю сігналаў ад Сямёна Крываручанкі, ён павінен ужо быць тут! Я прадставіў сабе Крываручанку перад Губартам, звязанага, збітага, прыгаворанага на смерць. Мяне апанавала роспач.

У калідоры пачуліся крокі. Ўвайшоў Вальтэр Раўх.

— Вас просіць да сябе капітан, — сказаў ён і выйшаў.

«Навошта ён заве? Няўжо Сямён расказаў штонебудзь? Расказаў ворагам, фашыстам? Не! Усё, толькі не гэта».

Аднак трэба ісці — Губарт чакае.

Я застукаў у дзверы пакоя капітана.

— Так! — адазваўся Губарт.

Увайшоў — і з маіх грудзей ледзь не вырваўся ўздых аблягчэння: гэта быў не Крываручанка. Перад Губартам стаяў юнак год дваццаці пяці. Але зараз жа боль сціснула сэрца: рукі юнака звязаны дротам, адна з іх вышэй локця забінтавана, бінт у

БЕЛАРУСКАЕ ВЯСЕЛЛЕ

(Працяг са стар. 1)

— Перш за ўсё неабходна падкрэсліць,— адказвае кіраўнік, — што я сутыкнуўся тут з людзьмі на высокім культурным узроўні. Тут мы сустрэліся з надта ўважлівымі адносінамі да нас мясцовага насельніцтва. Гэтыя адносіны значна лепшыя, чымсьці ў іншых мясцах. Насельніцтва шмат дапамагае нам у

Аб якасці здымак клапоціцца аператар Генрых Кухажук.

рэалізацыі фільма. Вялікую дапамогу аказвае нам таксама Галоўнае праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства. Надта спадабалася мне таксама беларуская народная вышыўка, у першую чаргу ручнікі і дываны. Улічыўшы ўсё гэта, хачу адзначыць, што ходам рэалізацыі фільма я задаволены.

Рэжысёр фільма захапляецца ў сваю чаргу красачнасцю Беласточчыны.

Для натуральных здымкаў выбраны былі Пасынкі, як тыповая беларуская вёска. Усе

І маладыя са сваімі дружбай і дружкамі займаюць свае месцы.

дзеючыя асобы — гэта мясцовае насельніцтва.

Натурныя здымкі закончацца ў першай палове сакавіка і ўжо ў маі фільм «Беларускае вяселле» ўвойдзе на экраны нашых кінатэатраў.

І калі ўжо я пакідаў месца здымкаў, мяне затрымаў на хвілінку адзін з працаўнікоў здымачнай групы і папрасіў падзякаваць жыхарам Пасынак за іх уважлівыя і сардэчныя адносіны да працаўнікоў здымачнай групы.

(пч)

фота аўтара

Маршалак падымае азнаку сваёй улады — булаву і, атрымаўшы дазвол ад бацькоў маладой, запрашае гасцей заняць месца за сталом.

Рыхтуемся да Ленінскай вечарыны

(У дапамогу мастацкай самадзейнасці)

АНАТОЛЬ АСТРЭЙКА

ПАРТРЭТ

Партрэтаў засталося шмат
І палкаводцаў і вучоных...
На іх кідаеш свой пагляд
То радасны, то засмучоны.

І паўстаюць перад табой
Далёкія часы і справы,
То з цяжкай, змрочнаю журбой,
А то з кароткай яркай славай.

Партрэтаў ведалі мы шмат
Яшчэ з маленства, ад калыскі.
І вось спынілі свой пагляд
На самым дарагім і блізкім.

З усмешкай чалавек на ім,
Абліччам — рускі,
Воблік — просты.
Не вылучаецца нічым —
Ні сілай волата, ні ростам.

Але яго не змераць спраў
І параўнаць яго няма з кім.
Сваіму народу ўсё ён даў,
Што толькі ў сне было ды
ў казках.

Ён скалануў стары сусвет,
Жыццё па-свойму перайначыў.
Глядзім на Ленінскі партрэт
І справу сваіх бяссмерце бачым.

Мы за новае

Аб Новым Беразове гавораць у ваколіцы, што там умеюць гаспадарыць. І сапраўды. Гаспадары ў Беразове (мяю на думцы толькі ваколіцу беразоўскай ГРН) умеюць гаспадарыць. Сеюць і садзяць найбольш ураджайныя і карысныя на іх палях збожжа і расліны. Гэта адносіцца ў асноўным да кармавых культур. А забеспячэнне кармавой базай стварыла магчымасць, у сваю чаргу, у апошнія гады значна пашырыць жывёлагадоўлю. Іх гаспадаркі ў пераважнай большасці зрабіліся даходнымі. Гэта дазволіла гаспадарам закупіць шматлікія неабходныя ў апрацоўцы зямлі і на гаспадарцы машыны. Таму менавіта ў Новым Беразове ў параўнанні з іншымі вёскамі ў ваколіцы найбольш жняярак, касілак, малацілак, і т. п.

Новаберазоўцы не затрымліваюцца на гэтым і не здавальняюцца дасягнутым. Яны маюць у сябе таксама сельскагаспадарчы гурток, які налічвае зараз 21 членаў. У тым ліку да сям'і сельгасгурткоўцаў нядаўна запісалася 7 гаспадароў. Значыць, гурток расце і яго лёс неабыякавы новаберазоўцам. Бо хто ж не будзе зацікаўлены лёсам гуртка ў сваёй вёсцы, калі ў ім можна бачыць аснову развіцця гаспадарак. У межах дзейнасці гуртка пакуль што найбольш адбываецца дыскусій, гаспадарчых меркаванняў, планаў развіцця вёскі. Праз сельгасгурток будзе ўводзіцца шматбаковая механізацыя апрацоўкі зямлі... У мінулым годзе гурткоўцы на 3,95 га з дзяржаўнага фонда сеялі жыта і садзілі бульбу. У бягучым годзе возьмуць яшчэ 9 га зямлі з дзяржаўнага фонда і на 8-мі з іх мяркуюць пасеяць лён, а на 1-ым га — пасадзіць бульбу.

— А як вы мяркуеце распланаваць даход? — кінуў я пытанне да старэйшага гадамі члена гуртка.

— З даходам ніколі няма бяды, — усміхнуўшыся, сказаў ён як бы з дакорам. — Пакуль што мы ж маем толькі адзін агрэгат для малацьбы ў гуртку. А нам неабходна мець свой трактар у вёсцы. Будзем старацца, каб як найхутчэй яго набыць...

*

А Койлы? Жыхары Койлаў таксама пачынаюць «не спаць у шапку». Яны перагналі новаберазоўцаў па ліку членаў у сваім сельскагаспадарчым гуртку. Іх гурток налічвае зараз 24 члены. Зімовы час яны актыўна выкарыстоўваюць на сельскагаспадарчую навуку. Пры дапамозе павятовага саюза сельгасгурткоў у Гайнаўцы койлаўскія гурткоўцы наладзілі ў сябе сельскагаспадарчае навучанне, якое праводзіць інструктар з ПС сельгасгурткоў Аляксей Вашкевіч. Навучанне будзе праводзіцца на працягу 2 год. У кожны чацвер інструктара А. Вашкевіча слухае 20 — 30 чалавек. Як бачым, у сельскагаспадарчым курсе ўдзельнічаюць не толькі гурткоўцы. Бо каму ж перашкодзіць больш ведаць? А навучыцца можна многаму. Калі праглянуць праграму сельскагаспадарчага курсу, дык аказваецца, што яна проста неабходная для гаспадароў. Розныя тэмы: глебазнаўства, расліны, меліярацыя, жывёлагадоўля і г. д.

— Трэба падвучыцца і прыняцца за новае гаспадараванне, — гавораць койлаўцы.

Моладзь з Койлаў не адстае ад сваіх бацькоў. Яна арганізавала ў сябе гурток сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Шкада, што гурток налічвае толькі 9-ць удзельнікаў. Але і так койлаўская моладзь заслугоўвае пахвалы, бо першая на тэрыторыі новаберазоўскай ГРН арганізавала сельскагаспадарчую падрыхтоўку. Трэба, каб моладзь іншых вёсак ішла яе следам.

Добры след заўсёды вывядзе на добрую дарогу.

М. К.

крыві, брудны твар з сухім бляскам у вачах, густыя рыжыя валасы, расінкі поту на твары.

У куце ляжаў парашут, на стале — пісталет «ТТ».

Губарт свідраваў парашутыста сваімі жорсткімі вачыма. Маўчанне працягвалася некалькі хвілін. Потым ён, не абарочваючыся, кінуў мне:

— Сядайце! Пане Хамякоў, гэты суб'ект заяўляе, што ён нарадзіўся ў горадзе Баталпашынску, Растоўскай вобласці. Наколькі мне вядома, у Растоўскай вобласці такога горада няма. А як вы лічыце?

«Што ж мне сказаць? Хлусіць, як хлусіць гэты юнак, заблытацца, выклікаць падазронасць да сябе, паставіць пад пагрозу поспех справы».

— Я ў тых краях не быў, пане капітан. Магчыма, ён памыляецца...

— Я не памыляюся, — прагаварыў парашутыст, і, павярнуўшы галаву да мяне, змерыў мяне з ног да галавы поўным пагарды.

— Вы афіцэр? — спытаў яго Губарт.

— Так, — адказаў юнак.

— Чын?

— У нас чынаў няма.

— Званне?

— Лейтэнант.

— Чаго завітаў?

— Гэта мая справа...

«Маладзец!» — падумаў я і глянуў на Губарта. У яго вачах паявіліся чуць прыкметныя злыя агеньчыкі.

— Нічога, скажаце, — кінуў ён. — Я вам развяжу язык. Прозвішча?

60

— Праскураў, — цяжка дыхаючы, адказаў юнак.

— Дайце мне закурыць, — папрасіў ён.

Губарт спакойна запаліў сігарэту, раскурыў яе і запаленым бокам сунуў у рот Праскураву. Той зморшчыўся, сплюнуў, аблізаў губы.

— Я пагарджаю вамі, чуеце вы! — крыкнуў ён у твар Губарту. — Развяжыце мне рукі, я перагрызу вам горла!.. Нічога вам не скажу!

— Ідзіце, пане Хамякоў, — быццам не чуючы слоў Праскурава, сказаў Губарт. — Я хацеў, каб вы памаглі мне выкрыць хлусню гэтага тыпа, але вы самі дрэнна ведаеце адміністрацыйны падзел сваёй краіны.

Я сціснуў плячыма і выйшаў. Хацелася быць аднаму, уваткнуць галаву ў падушку і заплакаць ад болі, ад свайго бяссілля.

Але пабыць аднаму не ўдалося. Хвілін праз дзесяць з'явіўся Пахітун.

— Капітан загадаў змясціць парашутыста на ноч у вашым пакоі, — аб'явіў ён. — Падабаецца такая кампанія?

— Не вельмі.

— Глупства, плюйце на ўсё. Заўтра яго прыкончаць.

Салдат унёс у пакой сяннік і кінуў ля акна. Увялі Праскурава, пхнулі, і ён упаў на сяннік уніз тварам.

«Пагаварыць! Абавязкова пагаварыць! — мільганула думка. — Хоць чым-небудзь аблягчыць мукі чалавека, асуджанага на смерць»...

Праскураў ляжаў нерухома. Я раздзеўся і так-

61

сама лёг, не пагасіўшы святла. Загаварыць... Не, я не меў права.

Заснуць я не мог. Як можна заснуць, калі побач таварыш, жыццё якога закончыцца з узыходам сонца!

Праскураў перавярнуўся набок, паглядзеў на мяне і спытаў:

— Вы рускі, ці толькі валодаеце рускай мовай?

На такое пытанне я мог без апаскі адказаць:

— Сапраўдны рускі.

— І на вас няма наручнікаў?

— Як бачыце.

Маўчанне.

— Вы жывеце якой-небудзь ідэяй ці так... увогуле?

— У мяне свае ідэі, у вас свае, — адказаў я і закрыў вочы, зрабіўшы выгляд, што хачу спаць. Мне цяжка было працягваць гутарку.

Праскураў усю ноч вёў сябе неспакойна, варочаўся, стагнаў,ругаўся, звяртаўся неаднаразова да мяне з рознымі пытаннямі, але я, сціснуўшы зубы, прыкінуўся спячым. За ўсю ноч я не заплюшчыў вачэй. Чуў, як на світанні ўвайшоў Шнабаль і Праскурава вывелі.

«— Вось і ўсё! — падумаў я. — Быў чалавек — і чалавека не стала. А я, апрача прозвішча яго, нічога не даведаўся».

Я доўга не мог супакоіцца. Што б я ні рабіў у гэты дзень, мяне неадлучна праследваў вобраз Праскурава і яго пытанне:

«І на вас няма наручнікаў?»

(Працяг будзе)

62

У сучасны момант мала знойдзецца такіх, якія не паверацъ у магчымасць палёту чалавека ў далёкія светы, на іншыя планеты. А наша Зямля — гэта маленькая крупінка ў бясконцым і вечным сусвеце.

Ці ж не могуць тады істоты з другіх светаў быць настолькі разумнымі, мець такую развітую навуку і тэхніку, каб рабіць касмічныя палёты? Чым яны горшыя за нас. Абапіраючыся на гэта, савецкі вучоны М. Агрэст выказаў гіпатэзу аб магчымасці прылёту на Зямлю касманаўтаў (істот з іншых планет) у далёкім мінулым. Слядоў пабыўкі тых істот трэба шукаць на Зямлі ў прадметах, аб якіх вучоныя не ведаюць, скуль яны ўзяліся, а таксама ў старынных паданнях розных народаў. Некалькі прыкладаў.

БААЛЬБЕКСКАЯ ВЕРАНДА

Сярод пабудоў глыбокай старажытнасці, адной з самых таямнічых лічыцца Баальбекская веранда, якая знаходзіцца ў гарах Антылівана (Малая Азія). Гэта пляцоўка з велізарных каменных пліт. Самая вялікая пліта мае даўжыню больш 20 метраў і важыць не менш двух мільёнаў кг.

Нават у нашыя часы цяжка было б збудаваць падобную пляцоўку.

Ніхто яшчэ не даў дакладнага адказу на пытанне, калі, як і навошта была зроблена гэта магутная пабудова.

А ЦІ НЕ МАГЛО БЫЦЬ ТАК?

Для таго, каб з Зямлі, як з базы, рабіць палёты на іншыя планеты Сонечнай сістэмы, а таксама на каробель, які мог заставацца штучным спадарожнікам Зямлі, касманаўтам даводзілася збудаваць р а к е т а д р о м ы.

Ці ж не з'яўляецца Баальбекская веранда астаткам адной са збудаваных касманаўтамі стартавых пляцовак, ці проста пабудовай, зробленай імі на памяць пабыўкі на зямлі?

ЗВІТКІ МЁРТВАГА МОРА

Вясною 1947 года бедуін Мухамед Дібу пошуках загінуўшай авечкі папаў у пячору Айн Фешха паблізу Мёртвага мора. Ён знайшоў там многа гліняных асколкаў і некалькі цэлых гладышак. У гладышках аказаліся рулоны з скуры, запісаныя незразумелым пісьмом.

З тых пор археолагі раскапалі ў гэтым раёне багацейшыя с...бы старых рукапісаў названых «Звіткамі Мёртвага мора».

Сярод рукапісаў былі знойдзены старажытныя тэксты пачатковых раздзелаў біблії. У першых раздзелах біблії ўпамінаецца аб істотах, якія з'явіліся з неба на Зямлю і аб людзях, узятых з Зямлі на неба: «Упаўшыя (з неба) былі на Зямлі ў днях тых і нават пасля таго, як прыходзілі (упаўшыя) сыны бога...» «І вадзіўся Енох з богам і не стала яго, бо ўзяў яго бог».

Цікава таксама і апісанне гібелі гарадоў Садома і Гаморы.

Перад катастрофай, згодна з паданнем, да мясцовага жыхара Лота прышлі пасланцы і сказалі: «Уцякай, каб збавіцца, не глядзі назад, не астанаўлівайся на ўсёй раўніне гэтай, у сярэдзіну гары ўцякай, каб не зачахнуць табе». Лот адказаў:... «Я не патраплю дабегчы да гары, як бы не прані́кла мяне тое зло і не ўмярцвіла мяне». Далей гаворыцца: «Вось узышоў слуп дыму зямлі, як слуп дыму з горна... І дажджыў на Садом і Гамору серу і агонь. І знішчыў гарады гэтыя і ўсю раўніну і ўсіх жыхароў гарадоў і расліны зямлі». «І аглянулася жонка яго (Лота) назад і ператварылася ў слуп солі... І адышоў Лот з Цоар (маленькае мястэчка, дзе ён часова перахоўваўся) і пасяліўся ў гарадзе... бо баяўся застацца ў Цоар...»

Перакладзенае на сучасную мову, гэтае паданне выглядала б прыкладна так. Людзям раілі пакінуць раён будучагаг ўзрыву, не затрымлівацца на адкрытым месцы, не глядзець, як развіваецца ўзрыў, схавацца за тоўстым слоем зямлі. Узрыў, які потым быў, меў выгляд характэрнага слупа дыму і паднятай глебы. Ён зрабіў вялікія спустошанні, знішчыў усю раслінасць і людзей, якія засталіся на месцы. Тыя з уцякаючых, хто агледзеўся, сьлеплі і гінулі. Тыя, хто часова схаваўся непадалёк, потым вымушаны былі адыйсці ў аддаленыя пячоры згодна з тым, як ім было раней сказана.

Як гэта ўсё тлумачыць?

А ЦІ НЕ МАГЛО БЫЦЬ ТАК?

На Зямлі высадзіліся касманаўты. Культура іх была непараўнальна большай, чым тагачасных жыхароў Зямлі, якія прынялі касманаўтаў за багоў, падобна таму, як за багоў былі прыняты першыя іспанцы, якія даехалі да Перу. Потым касманаўты пакінулі Зямлю. А ці перад адлётам не ўзарвалі яны лішняй часткі ядзернага гаручага, якое было ім непатрэбна і не хацелі забіраць яго з сабой? Перад узрывам, яны папярэдзілі навакольнае насельніцтва, як пазбегчы смерці.

ДАТЭРМІНОВЫЯ АДКРЫЦЦІ

Даўно ўжо заўважана, што некаторыя звесткі аб нябесных целах незразумелым спосабам ставаліся вядомымі яшчэ тады, калі не было інструментаў, пры дапамозе якіх такія звесткі можна атрымаць. Напрыклад, Джанатан Свіфт апісаў асноўныя асаблівасці спутнікаў Марса за 150 год да таго, як спутнікі былі адкрыты. Яны такія маленькія, што ўбачыць іх можна толькі праз моцныя тэлескопы, якіх у часы Свіфта не было.

Падобныя «пязгоднасці» так здзіўлялі вучоных, што яны нават выставілі гіпотэзу аб існаванні ў старажытнасці народа, які быццам валодаў неймаверна вялікімі ведамі ў галіне астраноміі. Народ згінуў, але некаторыя яго дасягненні і веды засталіся жыць. Аднак гісторыкі нічога не ведаюць аб гэтым народзе!

А ЦІ НЕ МАГЛО БЫЦЬ ТАК?

У час пабыўкі на Зямлі касманаўты хацелі перадаць ...юдзям сгаз веды. Ды гэтыя веды пры надзвычай нізкай культуры і слаба развітай тэхніцы тагачаснага чалавецтва было вельмі цяжка засвоіць. Выключэннем былі некаторыя звесткі па астраноміі, таму што нават найбольш прымітыўным качоўным плямёнам трэба было ўмець арыентавацца па свяцілам. І таму астранамічныя звесткі касманаўтаў мелі шансы захавацца. У такім выпадку «адкрыцці» Свіфта і іншыя аналагічныя факты можна растлумачыць адгалоскамі звестак атрыманых людзьмі ад жыхароў другіх светаў.

У чытачоў можа ўзнікнуць пытанне: калі, дапусцім, у незапамятныя часы касманаўты адведалі нашую планету, то чаму яны ізноў не прылятаюць да нас не прыляцяць?

На такое пытанне цяжка адказаць, калі б касманаўты прыбылі з адной з планет Сонечнай сістэмы ці блізкіх зоркавых сістэм. Для жыхароў жа далёкіх глыбінь Сусвета наша Зямля — толькі адна з мноства населеных планет.

Акрамя таго, трэба помніць, што згодна з тэорыяй адноснасці, час на звышхуткай ракеце плыве значна павольней, чым на Зямлі. І можа быць так, што родная планета дапускаемых касманаўтаў знаходзіцца так далёка, што, пакінуўшы Зямлю тысячы і тысячы год назад (па Зямному часу), яны сёння ўсё яшчэ ляцяць да сябе дамоў.

Што край, то абычай

У АРГЕНЦІНЕ

Аргенціна — назва паходзіць ад лацінскага слова «argentum» — г. зн. серабро. Большасць аргенцінцаў пражывае ў гарадах, з якіх найбольшы — Буэнос-Айрэс. У ім жыве амаль 1/4 жыхароў усёй краіны.

Буэнос - Айрэс — сталіца дзяржавы. Гэта назва скарочаная — цэлая гучыць: «La Cindad de Santa María y Buenos Aires», (Горад Прасвятой Марыі і Добрых Вятроў).

Назойлівага фотарэпарцёра аргенцінка адправіла такім чынам.

Горад раздзяляе на дзве амаль роўныя часткі (паўночную і паўднёвую) казес (вуліца) Рывадавія, даўжынёй 20 км. Усе другія вуліцы або праходзяць паралельна да яе, або перасякаюць яе пад прамым вуглом.

Чорных аргенцінцаў амаль няма. (У суседніх краінах неграў многа). Чаму так, даведаемся з гісторыі Аргенціны.

І тут, як і ва ўсёй Амерыцы, працавалі некалі тысячы неграў, але выгінулі яны амаль поўнасцю ў крывавай грамадзянскай вайне, якая вялася ў Аргенціне ў палове XIX стаг. паміж вайскамі т. зв. «Federalistas і Unitarios» Найбольшая заслуга ў гэтым правадыра «Unitarios» Разада, які, абяцаючы неграм аўтаномію, пастаянна пасылаў іх на першую лінію. І гэтак за паўстагоддзя чорнаскурыя жыхары Аргенціны выгінулі амаль поўнасцю.

У Аргенціне існуе спецыяльны род гасцініц, зв. «muebiados», дзе пакоі наймаюцца на дзве, чатыры, ці шэсць гадзін. Іх асаблівасць — гэта тое, што яны не прымаюць гасцей, якія прыходзяць... пехатой. Можна да іх прыязджаць і выязджаць толькі на таксі.

Махлярства і ашуканства ў Аргенціне расцвіло непамерна. Такія, напрыклад, «дробязі» як даклейванне нуля да 50-пенсавага банкнота (атрымаецца не 50, а 500 пенсаў!) здараецца тут вельмі часта, асабліва ў адносінах да іншаземцаў.

У Буэнос-Айрэс ёсць у цэнтры вуліца Лаваз'е — сапраўднае царства кіно. Кіно тут памяшчаецца адно пры другім і так цягнецца некалькі сот метраў.

Яшчэ цяпер можна напаткаць у Аргенціне на т. зв. сямейныя рэстараны (Salones para familias). Раней, калі аргенцінскія жанчыны не мелі належных ім правоў, яны маглі прыходзіць толькі з мужчынамі і толькі да гэтых рэстаранаў. Цяпер ніхто гэтага не трымаецца.

Да вельмі выгодных звычаяў у Аргенціне трэба залічыць такі: калі вам трэба некуды даехаць, (мова аб яздзе ў горадзе), то зусім не трэба шукаць прыстанку; даволі затрымацца на любым вуглу і падняць руку. Аўтобус заўсёды затрымаецца.

Жанчыны Аргенціны славяцца сваёй надзвычайнай прыгажосцю.

Тыповы аргенцінец.

КОЛЬКІ НА СВЕЦЕ ІНДЗЕЙЦАЎ?

Карэнным насельніцтвам абодвух Амерык — Паўночнай і Паўднёвай — з'яўляюцца індзейцы. Да часу, пакуль Калумб адкрыў Амерыку і белыя каланізатары пачалі наведваць Новы Сзет, чырвонаскурыя індзейцы былі адзінымі жыхарамі заходняга паўшар'я. Дакладна ніхто не ведае, колькі ў той час было іх у Амерыцы. Вучоныя аблічваюць колькасць індзейцаў у канцы XV ст. ад 15 да 48 мільёнаў. Як бачым, тут даволі вялікая недакладнасць. Цяпер у Паўночнай і Паўднёвай Амерыцы жыве каля 30 мільёнаў індзейцаў і каля 20 мільёнаў метысаў, гэта значыць мешанцаў белай і чырвонай рас. Па сённяшні дзень індзейцы з'яўляюцца пераважнай большасцю насельніцтва некаторых рэспублік Паўднёвай Амерыкі. У Эквадоры 70 прац. насельніцтва — гэта індзейцы, у Гватэмале — 65 прац., у Балівіі — 55 прац., у Перу — 55 прац.

Параўнальна мала пражывае індзейцаў у Канадзе (156 тысяч) і Злучаных Штатах (404 тысячы). Трэба адзначыць, што ў ЗША за час апошняга стагоддзя колькасць індзейцаў значна паменшылася. Прычынай гэтага з'яўляецца палітыка знішчэння, якую праводзіць амерыканскі ўрад і абмежаванне свабоды індзейцаў да шторазу меншых рэзервацый.

САБАКІ ВЫРАТАВАЛІ СВАЙГО ГАСПАДАРА

У снежні 1959 года ў гарах паўднёвай Югаславіі на пастуха авец напала надта ж вялікая рысь, якая пачала яго шарпаць зубамі. За некалькі секунд падбеглі сабакі і пачалі ратаваць свайго гаспадара. Змагалася каля двух гадзін. Нарэшце сабакі, параненыя і акрываўленыя, павалілі рысь на зямлю.

З жыцця БГ-КТ

БЕЛАСТОК

У лютым клуб распаўсюджвання савецкіх фільмаў, які існуе пры гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку, дэманстраваў у святліцы ЗБМ чатыры савецкія фільмы: «Цяжкае шчасце», «Вайна і мір», у двух серыях, «Наш любімы доктар», «Екацерына Вароніна». У лютым фільм-клуб цешыцца вялікай папулярнасцю, на кожным сеансе зала была перапоўнена. К. Х.

Бібліятэка, якая існуе пры гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку, налічвае больш 2500 тамоў кніжак на беларускай, польскай і рускай мовах. Бібліятэку наведвае 116 сталых чытачоў, якія сістэматычна абменьваюць кніжкі. Найбольш актыўнымі чытачамі з'яўляюцца: Жэня Грэсь, Люба Красоўская, Мікалай Гайдук, Генрык Ляскоўскі, Мікалай Трусевіч і іншыя. К. Х.

ВАРШАВА

26 лютага г. г. «Дыскусійны Клуб» пры Варшаўскім Аддзеле БГКТ арганізаваў дыскусію, пачаткам якой быў багаты даклад Рычарда Адамовіча на тэму: «Аб ранняй творчасці Уладзіміра Маякоўскага». Пасля пранікліва даклада, Рычард Адамовіч прачытаў паэму У. Маякоўскага «Облако в штанах», «Хорошее отношение к лошадям», «Любовь», «6 монашек», «Сергею Есенину» і шмат іншых. Пасля даклада і вершаў узнікла цікавая дыскусія. Удзельнікі клуба былі зачараваны творамі вялікага паэта.

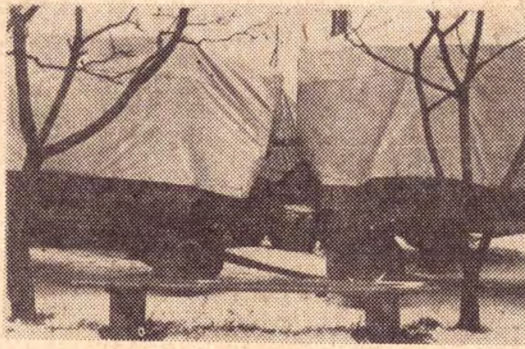
Я. Анісэровіч

БЕЛЬСК

6 сакавіка 1960 года ў зале ПДК у Бельску - Падляшскім адбыўся сход членаў гарадскога аддзела таварыства ў Бельску. Пасля даклада Кастуся Майсені, старшыні аддзела, было пастаноўлена стварыць Праўленне Гарадскога Аддзела. Старшынёй выбралі Фёдара Антыховіча, намеснікам старшыні — Мікалая Серадынскага, сакратаром — Івана Шаховіча, касірам — Алімпіяду Заброцкую, членам праўлення — Васіля Вайшковіча.

Сход абавязаў выбранае праўленне актывізаваць работу Таварыства ў Бельску. Арганізаваць хор, танцавальны калектыў і драматычны гурток, наладжваць дыскусійныя вечарыны, арганізаваць экскурсіі, выстаўкі і іншае. Сход выбраў дэлегатаў на павятовую канферэнцыю Т-ва, якая прадбачваецца на 24 красавіка г. г. Пасля афіцыяльнай часткі сходу гурток з Парцава даў багатую мастацкую частку: паставіў п'есу Я. Купалы «Паўлінка» і хор праспяваў песні. Асаблівую ўвагу глядачоў выклікалі песні ў сольным выкананні Дар'і Карпенюк і сясцёр Ольгі і Марыі Алесюк. Танцавальная група з Аўгустова выканала некалькі беларускіх народных танцаў.

К. М.

ПЗКіОР у Гайнаўцы «механізуецца»

Як вы думаеце, дарагія чытачы, што прадстаўлена на гэтым здымку? Мо' гэта якісьці вайсковы палігон? Калі так думаеце, дык глыбока памыляецеся. Гэта самыя мірныя машыны пад сонцам, проста абмалотачныя агрэгаты. А стаяць яны, выстраіўшыся ў рад, перад памяшканнем Павятовага праўлення гмінных спулдзельняў у Гайнаўцы. Стаяць — бо не лётаць жа ім у пагоні за пакупнікамі.

Можа нашыя сяляне адчуваюць нейкую агіду да абмалотачных агрэгатаў, якія адразу малоцяць і ачышчаюць збожжа, а аддаюць перавагу прадзедаўскім цапам?

Але ж прабачце, скажаце вы. Не адзін з нас ахвотна купіў бы такую рэч, а тут «няма пакупнікоў»?!

Вось у тым і ўся справа. Абмалотачныя агрэгаты ў колькасці 10 штук стаяць тут ужо некалькі месяцаў. Яны прызначаны для сельскагаспадарчых гурткоў. Аднак сельгасгурткі неяк не спяшаюцца з пакупкай машын.

Машыны, як належыцца, пакрытыя брэзентам і ў пэўнай меры забяспечаны ад дажджу і снегу. Аднак далейшае іх прастойванне пад памяшканнем Павятовага праўлення гмінных спулдзельняў напэўна не выйдзе ім на здароўе.

А што на гэта скажа Павятовае праўленне гурткоў і сельгаспадарчых арганізацый, якое змяшчаецца ў тым жа будынку, што і ПЗГС і працаўнікі якога кожны дзень любуюцца праз акно новай сельскагаспадарчай тэхнікай. А мо' яно думае, што гэта будзе выдатнае архітэктурнае ўпрыгожанне да будынку гэтай установы?

Эх, механізацыя! (пч)

Аддалі жыццё за народную ўладу

Першымі арганізатарамі народнай улады на Сакольшчыне былі між іншымі Яўгень Грыбок з Талькоўшчыны і Уладзімір Лісоўскі з Раўка. Сваю дзейнасць распачалі яны ў жніўні 1944 года. Яны першыя з'яўляюцца членамі Польскай Рабочай партыі, а таксама арганізатарамі першых партыйных арганізацый у раёне былой Шудзялоўскай гміны. Пазней Яўгень Грыбок з'яўляўся сакратаром гміннага камітэта ППР. Супольна з Лісоўскім і другімі таварышамі ён паклаў шмат намаганняў у арганізацыі «Самапамоцы Хлопскай». Разам з іншымі членамі партыі на аснове Ліпнёвага маніфеста прымае ўдзел у падзеле паміж сялянамі памешчыцкай зямлі ў Слойцы.

Дзейнасць змагароў за народную ўладу стаяла косткаю ў горле рэакцыі І вось таму ноччу з 10—11 сакавіка 1945 г. мясцовыя рэакцыянеры замардавалі Яўгеня Грыбка і Уладзіміра Лісоўскага на выгане паміж Талькоўшчынай і Слойкай. Пазней банды жорстка расправіліся з першым войтам Шудзялоўскай гміны з Яўгенем Налівайка з Борак і з членамі ППР у Верхлессі.

М. С.

Растуць рады ПАРП

Усё больш і больш сялян складае заявы да партыйных арганізацый з просьбай аб прыняцці іх у рады Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі. У студзені і лютым на Сакольшчыне прынята ў партыю 53 члены. Значна ўзрос таксама лік настаўнікаў у Сакольскай партыйнай арганізацыі. За першыя два месяцы 1960 года прынята там у партыю 14 настаўнікаў. М. Х.

Бліжэй да жыцця

Шмат увагі прысвячаецца за апошні час пытанню аб набліжэнні школы да жыцця. У перыяд тэхнізацыі вытворчых працэсаў школа павінна даць дзецям апрача асноўных ведаў і пэўную практычную падрыхтоўку. Мерамі для дасягнення гэтай мэты з'яўляецца палітэхнізацыя навучання.

Гэтыя надзённыя патрэбы добра разумее Беларускі агульнаадукацыйны ліцэй у Гайнаўцы. У рамках палітэхнізацыі тут арганізуецца курс кройкі і шыцця і электрычны курс. Заняткі на курсе будуць праводзіць высокакваліфікаваныя спецыялісты.

Апрача гэтага, тут працуе ўжо фатаграфічны гурток.

За пачынаннямі Гайнаўскага ліцэя павінны пайсці і іншыя школы. (пч)

Ідуць агульныя сходы

Ужо на вёсках пачаліся сходы, на якіх выбіраюць прадстаўнікоў на агульныя сходы гмінных кааператываў (ГС). Пачынаючы ад 19 сакавіка ў ГС-ах адбудуцца агульныя сходы. На іх будуць падзелены балансавыя надвышкі за 1959 год.

Агульная сума надвышак у ВЗГС складае каля 50 млн. злотых. ПЗГС у Беластоку выпрацаваў звыш плана за 1959 год 8340 тыс. зл. (агульная сума), а ПЗГС у Саколцы каля 6 мільёнаў зл.

У паасобных ГС-ах сумы надвышак дасягаюць да некалькі соцен тысяч зл.

Агульны сход ГС мае права прызнаць нават больш 4 прац. сумы на культурна-асветныя справы. Гэтую справу павінны мець на ўвазе павятовыя аддзелы БГКТ і мастацкія калектывы. М. Х.

Чытач, які падпісаўся псеўданімам «абыватэль грм. З.» з Беластоцкага павета, падайце свой адрас, тады будзем разбіраць справу. Ананімных лістоў не друкуем.

Увага, чалавек!

Калі гітлераўцы спалілі Райск і расстралялі мужа, Тацяна Васілюк пачала жыць у Праневічах. Была там хатка старэнькая, пакінутая цыганамі. Вось яна і пражыла ў гэтай хатцы аж да 1956 года. Тры гады таму назад Тацяна Васілюк пабудавала ўласную хату ў Райску. Жанчына жыве бедна. Але вельмі сумленная. Усе абавязкі, якія накладае на яе дзяржава, стараецца выканаць. Між іншым, яна заўсёды поўнасцю выконвае складчыны ПЗУ, прыпадаючыя ёй з прычыны застрахавання будынкаў.

Мабыць гэтага мала нейкаму бюракрату з Бельскага аддзела ПЗУ. Тацяна Васілюк штогод атрымоўвае паведамленні аб выплаце складчын ПЗУ за цыганскую хатку ў Праневічах, у якой яна ўжо 3 гады не жыве. Дарэчы, гэтая хатка ўжо развалілася ад старасці і калі б лічыць, што яна ўласнасць грам. Васілюк, то ПЗУ павінна ёй заплаціць адшкадаванне. Але вось паведамленні ідуць і жанчына нідзе не можа знайсці праўды.. У канцы назбіралася гэтых складчын ПЗУ на неіснуючую хату на звыш 600 злотых. Нейкі час таму назад да Тацяны Васілюк прыехала экзекуцыйная каманда. Хацелі забраць апошняга парсючка. І тады Тацяна Васілюк, плачучы, пайшла па суседзях. Пазычыла адпаведную суму грошай і заплаціла, абы парсючок застаўся, бо як жа жыць? Без скваркі ў час палявых работ рукі хутка стамляюцца і не напрацуеш доўга.

А ўсё ж такі нехта павінен адказваць з Бельскага аддзела ПЗУ за такую бяздушнасць у адносінах да беднай жанчыны. Але гэтага мала. Бюракратычную памылку трэба нейк выправіць і вярнуць жанчыне несправядліва панесеныя ёю затраты. Як гэта зрабіць, то справа працаўнікоў Бельскага аддзела ПЗУ. Чым хутчэй будзе гэта зроблена, тым лепш.

(вб)

ДОБРАЯ З'ЯВА

Ужо ва ўсіх гуртках Саюза Сялянскай моладзі адбыліся справаздача - выбарчыя сходы, у выніку якіх выбраны новыя старшыні гурткоў. Трэба сказаць, што цяпер па многіх нашых вёсках важаком моладзі з'яўляюцца дзяўчаты. У Беластоцкім павеце на 76 старшынь гурткоў ССМ 18 старшынь — дзяўчат, у Сакольскім павеце 55 гурткоў ССМ. 14 з іх узначальваюць дзяўчаты. У Бельскім павеце на 63 старшыні 14 важакоў моладзі, гэта дзяўчаты. Гэта добрая з'ява на нашых вёсках. М. Х

З ДУМКАЙ АБ ШКОЛЬНІКАХ

Сетка пабудаваных і запланаваных да пабудовы школ пашыраецца. Пашыраецца таксама добрая з'ява: зразуменне сялянамі патрэбы ўнясення матэрыяльнай падтрымкі пры пабудове новых школ. Напрыклад, у бягучым годзе будзе будавацца новая 4-класная школа ў Агародніках (Бельскі павет). У школьным будынку плануецца пабудаваць адну залу спецыяльна з прызначэннем на святліцу. Кошт пабудовы новага школьнага будынку аблічваецца на 360 тыс. зл.

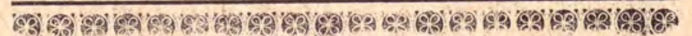
Але і жыхары Агароднікаў не абыякава адносяцца да патрэбы пабудовы новай школы, бо гэта іх дзеці будуць у ёй вучыцца і прыносіць у сшытках пяцёркі! Яны сабралі ўжо 30 тыс. зл., звезлі 100 кубаметраў камення і 200 кубаметраў жвіру. Жыхары Агароднікаў абавязаліся таксама зрабіць выкапы пад новую школу і дапамагчы выканаць іншыя некваліфікаваныя працы.

М.

СІДРА НАПЕРАДЗЕ

Продаж мяса для дзяржавы з'яўляецца вельмі важнай справай. З поўным зразуменнем да гэтай справы падыходзяць сяляне з грамады Сідра на Сакольшчыне. Гаспадары ўсіх вёсак грамады Сідры за першыя два месяцы 1960 года выканалі ў 100 прац. абавязковыя пастаўкі мяса. Да перадавых грамад па выкананні абавязковых паставак мяса належаць таксама Бабікі і Гураны.

М. Х.

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska 11 tel 54-14

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1 tel. centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 80 zł

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK Ruch" Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granica: kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6- 100024 PKWZ Ruch" Warszawa

Zamówienia na Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ ARS POLONA" Warszawa Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16 Nkł. 5.000 Bltk N 2

РАЗВАЖНЫЯ СВАТЫ

«У Мадрыце адбыліся тайныя перагаворы паміж урадамі Франко і Заходняй Германіі адносна ваеннага супрацоўніцтва». З прэсы.

Цяжка жыць аднаму, а тым больш старому чалавеку. Нават пятак перад сном няма каму пачухаць, каб лепш спалася.

Праўда, надта вялікую меў ён радню. Сваякі яго, так сказаць, персоны на вышэйшым узроўні. Вось, напрыклад, такая цётка Амерычка. Можа зрабіць усё, што захоча. А якая яна багатая! Уф! Абрасла салам з усіх бакоў, аж вочы заплылі і ўжо не бачыць, што неабходна яе выхаванцу. Але як лясне, як мільгане зубамі — аж сумна робіцца ў... нагавіцах... ад страху. Вось якая яна грозная! І што ж ты тут зробіш, калі яна ўжо не раз заяўляла свайму выхаванцу:

— Чаго ты хочаш, Канрад?—гаварыла.—Ужо пятнаццаць год даю табе грошы, многа грошай — колькі душа твая зажадае.. А ты што? Слухацца мяне не хочаш? Што? Бомбы «А» я табе не дала? Цярплівасці, дружа! Пачакай яшчэ трошкі. Затое атрымаў ты ад мяне ўсё іншае першага сорту, як ніхто другі, проста з-пад іголачкі маіх краўцоў. Не дурыся тады, як сын марнатраўны.

— Праўду кажа цётка Амерычка, — адазваўся дзядзька Нато. — Ты ж у мяне таксама стаіш на першым месцы. Твой жа сын Шпайдэль распараджаецца ўсёй маёй маёмасцю. Што ён загадае — поўеўропы рабіць мусіць. Чаго ж тады тут яшчэ капрызіць?

Ну так, гэта ўсё праўда. Але Канрад — чалавек ганарлівы. Ласкі нічыёй не любіць. Ён жа створаны не для таго, каб гніць пад пакрывалам. Яго заве голас гісторыі да вялікіх подзвігаў. Ён гэта чуе ў сабе, у сэрцы. Не можна яму застацца аднаму. Ён жа кляўся клятвай вернай перад самым папай рымскім стаяць скалой на варце веры правай. Яму неабходна трэба знайсці сабе сяброўку. Так сказаць, падрыхтаваць з ёю «супольную вось».

На вока яму трапіла нейкая Іспанія. Праўда, нявеста гэта ўжо не першай маладосці, але і ён жа таксама немалады. Сухая яна і худая, як вош на лысіне, але які ў яе характар! Якраз адпаведны для яго. Асабліва яе зубы. Як лясне імі, то Пірэнейскія горы дрыжаць ад страху. Старая надзейная сяброўка ўсёй нашай сям'і. Яшчэ святой памяці бацька Адольф выпрабаваў яе з усіх бакоў і зараз спакою мне не дае. Штоноч прыходзіць і шэпча мне на вуха:

— Жаніся, дык жаніся з ею! Да другіх, кажа, яна хадзіць не будзе, дзяцей дасць без ліку, а і мяса гарматам на прыкуску хопіць.

«Ну, так што лепшай жонкі не знайду, — вырашыў Канрад. — Вось і завяжу я з ёю супольную вось».

Ну і паехалі сваты сватаць нявесту Іспанію. І яна была рада таму. Жаніх якраз па яе смаку. Радавалася сэрца Канрада. О, цяпер ён пакажа цэламу свету, што ён зможа! Хопіць, насядзеўся, як сабака, замкнуты ў будзе! Хопіць гэтага бессэнсоўнага брахання. Прыйшоў час, каб пачаць кусаць, куссаць... куссаць!.. Яго душа (вельмі плюгавая, гавораць людзі) так усхвалявалася ад радасці, што ён упершыню захацеў пачытаць паэзіі.

І вось знайшоў ён пра сваю вось:

«Былі ўжо такія восі.
Канрад іх склеіць хоча зноў.
Тады прыйшлося ім дастаць па носе.
А зараз застануцца без галоў.

З павражаннем —

— Дзядзька Тасс».

— Ууф! — заскрыгатаў зубамі жаніх Канрад. — Зноў гэты Тасс! Ах, прапалі мае неразважныя сваты! Але яшчэ я ім пакажу, хто я!

ВІКТАР РУДЧЫК

РЭДАКЦЫЙНАЯ ПОШТА

Шматлікія чытачы, якія прыслалі ў рэдакцыю гумар, часта пытаюць: «Чаму не друкуеце мой гумар?» «Я прыслаў многа гумараў, а вы надрукавалі толькі адзін». Знайшоўся нават чытач, які абвінавачвае нас у тым, што змяшчаем гумар па - знаёмству і г. п.

Нашым гумарыстам адказваем:

Мы маем вельмі многа гумарыстычнага матэрыялу нашых чытачоў, але адбіраем да друку яго не толькі па якасці. Хочам, каб як найбольш новых чытачоў змясціла свой гумар. Таму змяшчаем у нумары па адным гумары кожнага карэспандэнта, хоць ён прыслаў некалькі гумараў і нядрэнных. Ненадрукаваныя добрыя гумары чакаюць сваёй чаргі, і яны будуць надрукаваны.

Шмат надасланага гумару па сваім якасцям не надаецца да друку, і такі гумар вандруе ў рэдакцыйны кошык.

На кожны надасланы гумар мы не ў сілах даць пісьмовы адказ, як гэта дамагаюцца некаторыя чытачы, таму што трэба было б толькі гэтым і займацца.

Нецярплівым раім узброіцца цярплівасцю і чакаць: калі добры гумар, абавязкова надрукуем.

БАЦЬКАВА ДОЛЯ

(Прысвячаецца Надзі Сялёнчык з Скраблякоў)

А як бацька рана ўстане, —
Не пытай дачкі снядання!
Нешчаслівая бацькі доля —
Запрагай і едзь у поле!
У абед спякотна, грэе,
Бацька арэ, чуць не млее.
Ні снядання, ні абеду
Не прыносяць ўнучкі дзеду.
Сонца за лес хаваецца,
Бацька з поля вяртаецца.
Яшчэ конь стаіць у возе,
Надзя крычыць на парозе:
— Чуеш стары, скомляць свінні.
Ідзі ў гарод па бацвінне.
А калі прыйшоў з бацвіннем,
Дачка крычыць — «давай свінням».
Бацька свінням падаваў,
Пра вячэру запытаў.
Адказала дачка злосна:
— Ідзі еш, там бульба посна!
Бацька з гора і бяды
Узяў кубачак вады,
У каморцы сваёй сеў,
Бульбу посненькую з'еў.
Падцягнула ўжо духі,
Стаў Ілья, як пень, глухі.
Дачка з зяцем ўсё гудуць,
Бацьку сесці не дадуць.
Чуць за кляпы не калоцяць,
Чаму бацька не малоціць.
Бацька смутны, не вясёлы,
Сам заходзіць у стадолу,
Перыць жыта на таку,
Дагаджае прымаку.

*

Пішам дзеўкам, кавалерам,
Каб не йшлі такім манерам.
Кожны мае бацьку, маці,
Трэба нам іх шанаваці.

На падставе лістаў апрацаваў М. Кураш

СТАРЫ І МАЛЫ

Стары, убачыўшы хлапчука, які курыў папяросу, падыйшоў да яго і кажа:

— Саплюк, навошта курыш, так цябе ў школе вучаць?

— Дуйню ты, — адказаў малы, — я ясце ў сколу не хазу.

Сцёпа Сідарук
Крывая

КЕМЛІВЫ СЫН

Малы сын Арцёма збіраецца на забаву.

— Цябе там растопчуць, — кажа бацька.

— Не бойся, татачка, я буду стаяць на стале, — адказаў сын.

Пётр Кулік
Тафілаўцы

ІНСПЕКТАР І ВУЧАНЬ

Школьны інспектар, едучы праз вёску, спытаў хлапчука - школьніка, дзе дарога ў школу. Хлапчук дарогу паказаў. На другі дзень інспектар паклікаў яго да карты і спытаў як ідзе дарога ў Варшаву.

Хлапец доўга глядзеў на карту, а потым прамовіў:

— Пан інспектар не ведаў дарогі ў школу, а хоча, каб я ведаў дарогу ў Варшаву.

Ліля

ПАМІЖ СЯБРАМІ

— Ці гэта добра, ці дрэнна, калі перабяжыць дарогу чорная кошка?

— Гэта залежыць ад таго, хто ты: чалавек, ці мыш.

Коля Назарук
Плюцічы

Думаю, што нашыя чытачы заўважылі ў друку аб'яву аб продажу ільвоў у Варшаўскім заапарку. Кажуць, што гэтыя аб'явы з'явіліся па прычыне жыллёвага крызісу ў звяроў.

Разважыўшы ўсе за і супраць, дайшоў я да вывады, што леў у хаце вельмі патрэбная рэч. Ён жа не кацянё, за дзверы яго не выкінеш, і што мяне бадай найбольш пераканала то факт, што калі леў будзе ляжаць каля маіх ног, то і родная жонка не асмеліцца за глупствы сунуцца да мяне з валкам. З другога боку, разважаў я, калі я буду мець ільва ў хаце, суседзі набяруцца да мяне адпаведнай пашаны і сярод знаёмых я зраблюся папулярным. Супраць зладзеяў — леў не абы-які абаронца, і, калі лічыць далей, то коштам 10 тысяч злотых я набываю з асобай ільва мноства асабістых выгод. Менавіта з такімі думкамі з'явіўся я аднойчы ў сталічным заапарку.

— Так, моў і так, — кажу дырэктару заапарку доктару Яну Жабінскаму, — Атрымлівайце грошыкі і знаёмце з кацянём.

Дырэктар заапарку — чалавек прыемны. Падвёў мяне да клеткі з ільвамі і кажа:

— Выбірайце самі, які вам да смаку падыходзіць, той і ваш.

— Грамадзянін доктар, — адказваю яму з дрыготкай, — лепш вы ўжо самі падшукайце такога ільва, якому я да смаку не буду падыходзіць. А яшчэ лепш было б, калі б вы мне далі ільва — вегетарыянца. За такога я яшчэ соценную паперку дакіну вам.

— Траваедных ільвоў у нас не бывае, — адказвае доктар, — але магу вам даць велічнага ільва. Гэта старая бэстыя, але затое спакойны. За вухам можаце яго падрапаць.

— Дзякую пакорна, — адказаў я хутка. — Вуха ад зубоў недалёка. Усё ж-такі леў спадабаўся мне. Грыва ў яго, як, не маркуючы, у бабы, і хвост з кутасікам. Значыць, сапраўдны леў, без бракаробства.

Вартаўнік тут жа прымайстраваў да майго ільва вяроўку і кажа:

— Смела шагайце ў пуць-дарожку, а калі ў разе чаго леў на вас накінецца — званіце. Пастараемся прыехаць ды памагчы.

Падзякаваўшы вартаўніку за ветлівасць, выйшаў я са сваім «кацянём» з заапарку. Іду вуліцамі сталіцы горда, як сам Нерон. Леў у маіх ног блытаецца, але ўвагі на нас ніхто неяк не звяртае. Заходзім мы так у кніжны магазін. Бачу, ляжыць на прылаўку «Беларуская мова» для VII-га класа.

— Трэба купіць, — думаю. Хопіць майму падшывальцу двойкі зарабляць за родную мову.

Заплаціў я за кніжку, выходжу з ільвом на вуліцу і, прыціскаючы пад рукой кніжку, думаю:

— Ну, няхай ён цяпер наважыцца прынесці па беларускай мове двойку. Абавязкова адлупцую!

Раптам хапае мяне нейкі грамадзянін за руку ды пытае:

— Дзе ж вы, даражэнькі, дасталі гэта?

— У заапарку, — кажу. — Доктар Жабінскі прадае. Там у яго яшчэ дзве штукі засталося.

— Колькі заплацілі? — спытала ў той жа час падбегшая да нас дамачка.

— Дзесяч тысяч, як адзін грош, — адказваю з гонарам. Тут бачу вакол нас ужо натоўп сабраўся, на ільва напіраюць, быццам ён быў нейкае чучала, а не леў.

— Асцярожна, грамадзяне! Гэта афрыканскі леў, яшчэ не цывілізаваны. Калі што, дык я не адказваю, — перасцярог я людзей.

— Мы гатовы ільву ў горла залезці, толькі б нам беларускую граматыку дастаць, — загарланіў нехта з натоўпу.

Як сабе некаторыя ўяўляюць механізацыю вёскі.
«Шпількі»

— Падумайце толькі, нашыя дзеці па два гады ў шостым і ў сёмым сядзяць і ўсё з-за граматыкі, — дадаў іншы.

У адказ леў мой зароў на ўсё горла. Мабыць, яму беднаму нехта неўзаметку наступіў на кутас, што ў канцы хваста.

Людзі падаліся назад. Тут бачу праз натоўп міліцыянер праціскаецца.

— Па якой прычыне дарогу загарадзілі?! Ільва не бачылі, ці што?! — спытаў ён строга.

— Гэта з прычыны «Беларускай мовы», — ветліва адказваю вартаўніку публічнага парадку.

— Калі вы, грамадзянін з ільвом, выпілі праз меру, то адплывайце спакойна на лёгкім парусе, а не то ў прыстань завяду! — пагразіў ён мне.

Як гэта вам падабаецца, людзі добрыя? Ды ці ж п'яны чалавек стане з ільвом хадзіць?

А мо' міліцыянер і меў рацыю. Бо толькі п'янаму можа здацца, што ён дастаў «Беларускую мову».

Дзядзька Ляволь